PROLETARCI VSEH DEŽEL, ZDRUŽITE SE!

DE DELAVSKA ENOTNOST

13. SEPTEMBRA ŠT. 37, LETO XXVII

ZAVAROVALNICA SAVA

Centrala: LJUBLJANA, MIKLOŠIČEVA CESTA 19/I
Poslovne enote: CELJE, ČAKOVEC, JESENICE, KOPER, KOPRIVNICA, KRANJ, KRŠKO, MARIBOR, MENGEŠ, MURSKA SOBOTA, NOVA GORICA, NOVO MESTO, POSTOJNA, TRBOVLJE in LJUBLJANA s poslovalnicama Zagreb in Rijeka

gorenje

NAŠA NOVA SERIJA PRISPEVKOV NA TEMO: (NE)LIKVIDNOST NAŠEGA GOSPODARSTVA

Vsi so prizadeti, najbolj pa dobri gospodarji

Gospodarstveniki si ne znajo razložiti, po kakšni poti bodo pristojni organi presekali gordijski vozel nelikvidnosti ● Predstavniki Združenih papirnic Ljubljana (tovarn v Vevčah in Medvodah) trdijo, da edini izhod iz težav lahko pomeni samo nova — reforma!

Na tem mestu ne bi ponavljali že znanih številk o plačilni nesposobnosti našega gospodarstva, saj je bilo o tem že dovolj napisanega. V pričakovanju napovedanih rešitev zveznega izvršnega sveta in drugih pristojnih organov zato besedo prepuščamo gospodarstvenikom, ki so zaposleni v neposredni proizvodnji. V nekaj nadaljevanjih naše nove serije o (ne)likvidnosti našega gospodarstva jih bomo vprašali za njihova mnenja, kako naj bi položaj spet normalizirali in kako naj bi ravnali v prihodnje, da se ne bi čez čas ponovila kronična bolezen našega gospodarstva: pomanjkanje likvidnih sredstev pri vseh, tudi pri najboljših gospodarjih in nosilcih ekspanzije na tržišče.

Na naša vprašanja so tokrat odgovarjali najbolj odgovorni predstavniki Združenih papirnic Ljubljana, glavni direktor Albin Vengust, komercialni direktor Janez Lednik in finančni direktor Aleksander Vavpotič.

(Nadaljevanje na 3. strani)

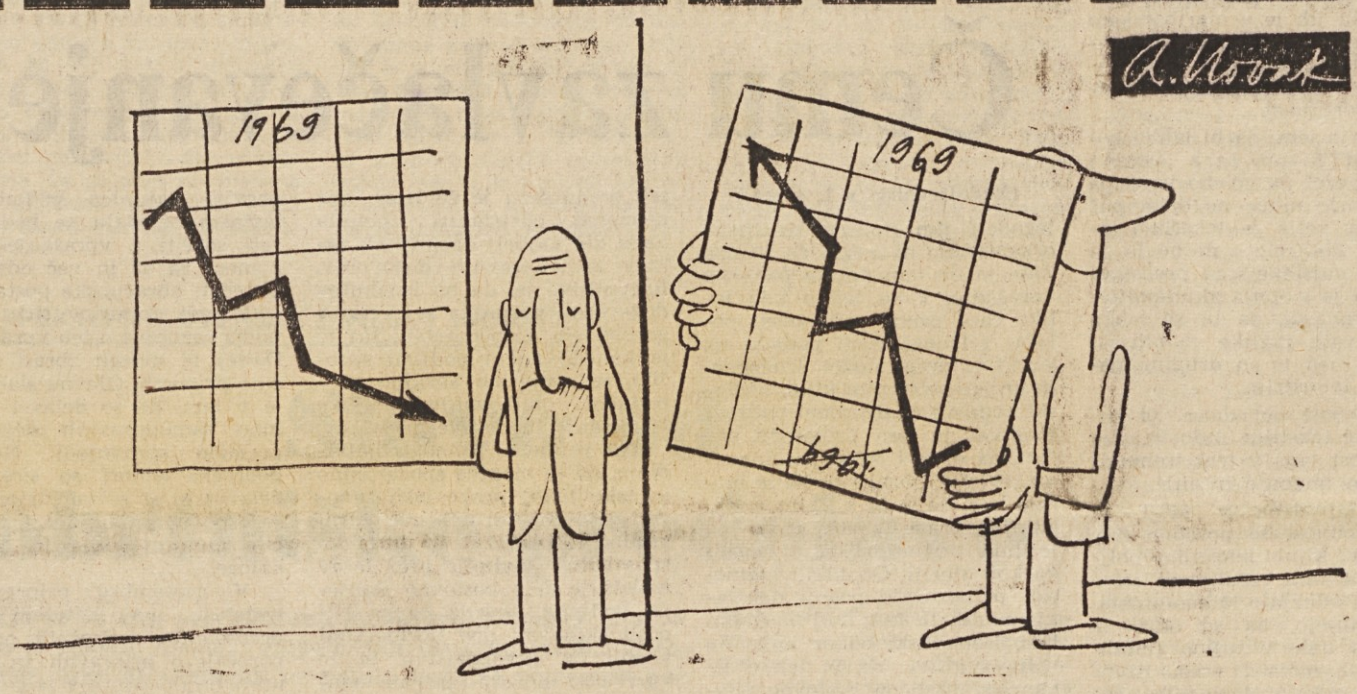

Kako propraviti zunanje trgovinsko bilanco

KOMENTATORJEV STOLPEC ● KOMENTATORJEV STOLPEC ● KOMENTATORJEV STOLPEC ● KOMENTATORJEV STOLPEC ● KOM

Inflacija ni zdravilo

Visoko stopnjo rasti gospodarstva spremljajo v zadnjem času negativni pojavi, kot so čedalje večja nelikvidnost gospodarstva, slabšanje plačilne bilance, neugodno gibanje potrošnje, zvišanje cen itd. Zato se vse bolj pogosto vprašujemo, kaj pomenijo ti pojavi, kaj se dogaja z reformo? Ali jo še uresničujemo ali pa smo se že od nje poslovili?

V prvem obdobju po reformi od leta 1965 do sredine 1968. leta smo se reforme lotili zelo resno. Vse oblike porabe smo potisnili v realne okvire ter začeli spreminjati strukturo gospodarstva, kar je relativno uravnovesilo blagovno denarne odnose na trgu. Toda v tem obdobju se je kljub temu še naprej zniževala stopnja gospodarske rasti, prišlo je celo do zastoja gospodarske aktivnosti. Kakor je znano, smo zato v drugi polovici leta 1968 z nekaterimi ukrepi oživili gospodarsko rast, kar pa gospodarstvu ni samo koristilo, ampak tudi škodilo.

Zastavlja se tako vprašanje, kaj storiti, da bi končno gospodarstvu le zagotovili zdravo rast.

Edini možen odgovor na to vprašanje je: vsakdo naj uporablja toliko, kolikor ustvari, ne več!

Reforma ni kompromis z objektivnim delovanjem ekonomskih zakonitosti, neobvezen družbeni dogovor, marveč je bila in bo še naprej objektivna nujnost na poti našega razvoja. V razvoju jugoslovanskega gospodarstva in jugoslovanske družbe smo namreč takrat, ko smo se odločali za reformo, prišli do takšne stopnje razvoja, ko je bilo nujno treba razmišljati o večji učinkovitosti gospodarjenja na vseh področjih družbenega dela, še prav posebej pa v gospodarstvu. Ekonomika živega in opredmetenega dela, zlasti produktivnost dela in učinko-

(Nadaljevanje na 3. strani)

alpska modna industrija radovljica — jugoslavija

ALMIRA — garancija za modne novosti
garancija za vrhunsko kvaliteto

V MARIBORSKEM SINDIKATU DELAVCEV INDUSTRIJE IN RUDARSTVA SE SPRAŠUJEJO:

Ali je MTT sindikalno podjetje?

Na potek razširjene seje predsedstva občinskega odbora sindikata delavcev industrije in rudarstva v Mariboru, posvečene zlasti obravnavi položaja tekstilne industrije v občini, so nedvomno vplivala tri dejstva. Najprej to, da so razmere v tekstilni industriji nasploh in še posebej v mariborski tekstilni tovarni izredno težavne, ter slednjič to, da mariborska občinska skupščina na dopoldanskem zasedanju tega dne ni sprejela predlogov za olajšanje gmotnega položaja te tovarne. Zato je bilo občutiti v reakciji vodstva tega mariborskega strokovnega sindikata zaskrbljenost, nezadovoljstvo in razočaranje. In ne brez vzroka!

Tegobe in zadrege mariborske tekstilne industrije so povsem enake tistim, ki teže slovensko in jugoslovansko tekstilno industrijo. Ta, delovno izredno intenzivna gospodarska panoga — v državi je v tekstilni industriji zaposlenih kakih 200.000, v republiki 37.000 in v mariborskem bazenu kakih 7000 delavcev — spričo akumulacije, ki jo dosega, ne sledi več tempu industrijskega razvoja, še zlasti pa se večajo razlike med njo in njeno konkurenco v razvitejšem svetu.

To so spoznanja, o katerih ne kaže več izgubljati besed.

Problem tekstilne industrije v mariborskem bazenu pa je v prvi vrsti predvsem problem Mariborske tekstilne tovarne. Od približno 7000 v tej panogi zaposlenih delavcev, jih MTT zaposluje dobrih 5000. In če upoštevamo ustvarjeni dohodek na zaposlenega kot tisto merilo, ki naj pokaže, kako kdo stoji, potem se nam razkrijejo naslednje relacije: slovenska in-

(Nadaljevanje na 2. strani)

RAZPRAVE O DRUŽBENIH IN SAMOUPRAVNIH DOGOVORIH V GRADBENIŠTVU:

Čemu zavlačevanje?

Veliko besed smo že izrekli o Tehnogradu, zlasti o vzrokih in posledicah za neurejeno poslovanje v tem kolektivu. K tem dogodkom se bodo mnogi družbeni dejavniki še dolgo vračali, saj lahko služi kot šolski primer, kako ne bi smeli v naši samoupravni družbi gospodariti in urejati samoupravnih odnosov.

Ob tem problemu sva se pred dnevi za trenutek pomudila z Lojzetom Capudrom, predsednikom republiškega odbora sindikata gradbenih delavcev, čeprav je bilo povod za razgovor vprašanje, kako se v gradbenih delovnih organizacijah pripravljajo na sklenitev družbenih in samoupravnih dogovorov.

Danes marsikomu — tudi nekdanjemu kolektivu Tehnograda — noče v glavo, kako da se ni vmešala družba, ko je vendar večina vedela, da v Tehnogradovem poslovanju ni vse prav. Kje je končno bil tudi sindikat, da ni ob pravem času obvaroval delavcev pred najhujšim?

»Tehnogradova šola nas je veliko veljala, preveč, da se hkrati ne bi marsičesa naučili. Na sindikatu smo že sklenili, da bomo ob prvih znakih, ki bi v neki delovni organizaciji nakazovali neugodno poslovanje, v interesu prizadetega kolektiva rigorozno ukrepali. Podobno, kot se je primerilo v Tehnogradu, se drugod ne sme več zgoditi. Vodstvo Tehnograda je javnost, predvsem pa kolektiv zavajalo s pozitivno bilanco, za-

(Nadaljevanje na 2. strani)

KOZJANSKO PRAZNUJE
STRAN 6—7

Utemeljene izjeme

Ali: Kaj bi se zgodilo, če republika ne bi dopuščala nekaterih izjem pri zaposlovanju delavcev z nepolnim delovnim časom

STRAN 8

PRVE MEDREPUBLIŠKE ŠPORTNE IGRE GRADBINCEV V MARIBORU
STRAN 9

»Kakšna je zdaj linija«

STRAN 10

REZERVIRANI STOLPEC

France Lamut

generalni direktor tovarne aparatov in instrumentov »VEGA«, Ljubljana:

● **Znano je, da želi VEGA letos podvojiti obseg proizvodnje in da ima še druge zelo ambiciozne načrte. Zaupajte nam, s kakšnimi težavami se srečujete pri izpolnjevanju teh predvidevanj; kaj vas pri tem najbolj vznemirja in utruja?**

Res je, da si VEGA zastavlja zelo velike načrte v svojem novem programu serijske proizvodnje, ki vključuje predvsem optične izdelke, oljne regulatorje in plinske vžigalnike. S prizadevanji naših strokovnjakov, ob pomoči najvidnejših sodelavcev in strokovnjakov slovenske univerze ter ob sodelovanju s tujimi poslovnimi partnerji-kooperanti smo dejansko prišli tako daleč, da smo v dobrem letu dni osvojili proizvodnjo številnih novih izdelkov, za katere v tujini potrebujejo vsaj dvakrat daljši čas.

Tako delo seveda vsestransko utruja. Toliko bolj zaradi tega, ker smo sami sicer storili vse, kar smo lahko in kar smo morali, vendar zaradi objektivnih vzrokov rezultati niso taki, kot smo predvidevali. Zaradi počasnosti zvezne administracije sta se na primer zakasnila uvoz strojev in registracija kooperacijske pogodbe z Japonci pri proizvodnji plinskih vžigalnikov. Tako v letošnjem letu lahko računamo le še s 70 % povečanja proizvodnje v primeri z minulim letom. Tudi to veliko pomeni, ampak ni tisto, kar bi v normalnih razmerah lahko dosegli!

Na tem mestu ne bi govoril o nelikvidnosti, ki se ji tudi VEGA ni mogla izogniti. Poudaril pa bi, da me — razen pomanjkanja strokovnjakov, ki jih moramo zaradi specifičnosti naše proizvodnje šolati ali priučevati sami — najbolj skrbi poslovna politika naših bank. Banke nam sicer pomagajo s krediti, vendar dobivamo pretežno kratkoročne kredite. Menim, da bi bil čas, ko bi naši bančniki morali bolj podpreti tiste proizvajalce, ki doživljajo svojo polno afirmacijo tudi na svetovnem trgu. VEGA sodi med takšna podjetja. Vendar pa smo v stalni zadregi za obratna sredstva; brez tega pa je naša ekspanzija ogrožena. Zato bi rad vedel, kdaj bo odgovornim ljudem jasno, da samo na račun trgovine in turizma naša država ne more ustvarjati toliko deviznih sredstev, da bi se zaradi tega lahko odrekla »uslug« tistih industrijskih panog, ki se že lahko ali ki bi se lahko spustile v enakopravno tekmo s tujimi proizvajalci na svetovnem tržišču...

Miloš Šulin

direktor Rudnika živega srebra Idrija:

● **Zaupajte nam, s čim se kot direktor trenutno ukvarjate?**

Naše podjetje si je zastavilo dve nalogi:

Prvič: pokazala se je neizogibna potreba po programskem usmerjanju razvoja rudnika v naslednjih desetih letih. Osnovna predpostavka, iz katere smo izhajali, ko smo začeli oblikovati perspektivni program našega podjetja, je bila zahteva po nadaljnji modernizaciji proizvodnih naprav. Ta zahteva pa je zrasla iz potrebe, da ohranimo količino pridobljenega živega srebra vsaj na sedanji ravni.

Drugič: v naslednjih letih bo pri Rudniku prišlo do stagnacije ali celo zmanjševanja prostih delovnih mest. Zato smo se odločili, da bomo začeli v občini uvajati nove gospodarske dejavnosti. Sicer je res, da naš živosrebrni rudnik že vsa leta po vojni pomaga podjetjem v idrijski občini. Tako je dal delovni organizaciji ETA iz Cerknega, Simplexu in Kolektorju poroštvo pri nabavi kreditov, saj je bila njihova tehnologija že zastarela, nadaljnji razvoj pa možen le z modernizacijo. Rudnik jim je tudi preskrbel devize. Ker pa taka pomoč ne ustreza potrebam niti časa niti kraja, v katerem živimo, smo sklenili, da odpremo nova podjetja. Katere panoge bodo deležne naše pomoči — tako finančne kot tudi kadrovske — za zdaj še nismo dokončno razčistili.

... v jugoslovanskih sindikatih

Centralni svet

Delovanje sindikata v integriranih podjetjih

Po zadnji seji predsedstva Centralnega odbora sindikata delavcev industrije in rudarstva Jugoslavije v tem organu intenzivno nadaljujejo s pripravami na plenarno zasedanje, na katerem naj bi proučili oblike organiziranja, metode delovanja in aktivnost sindikalnih organizacij v združenih in integriranih delovnih skupnostih.

V zadnjem času je nastalo in nastaja čedalje več velikih integriranih delovnih skupnosti, ki delujejo ne le v mejah ene občine, področja ali republike, temveč na območju nekaj republik, je pojasnil sekretar centralnega odbora tega strokovnega sindikata Tomo Knežević. Znano je na primer, da ima sarajevski »Energoinvest« 21 tovarn v petih republikah; podobno velja za »Elektronsko industrijo« iz Niša, ki združuje devet tovarn iz nekaj republik. V teh podjetjih delujejo sindikalne organizacije, ki — tako kot samoupravni organi — delujejo pod vplivom objektivno zelo različnih intereseov. Tako se kajpak zastavlja vprašanje, kako uskladiti delovanje teh sindikalnih organizacij, kako usklajevati medsebojne interese. Zavoljo teh in zaradi nekaterih drugih problemov smo se odločili, naj bi ta tematika predstavljala osrednjo točko dnevnega reda na prvem jesenskem zasedanju centralnega odbora.

Srbija

Za in proti

V Srbiji so v tem času zelo živahne razprave o tem, ali naj bi lahko zasebni delodajalci postali člani sindikata ali ne. Mnenja o tem problemu so zelo različna. Obe skrajnosti lahko povzamemo po stališčih Stanka Vukovića, sekretarja občinskega sindikalnega sveta v Slavonskem Brodu.

Sindikalni delavec zastopa naslednje stališče:

»Je več razlogov, zavoljo katerih bi zasebni obrtniki želeli postati člani sindikata. Sindikalna organizacija bi namreč lahko vplivala na oblikovanje davčne politike, skupaj z delavci, ki so zaposleni pri zasebnih delodajalcih bi si lahko v okviru sindikata prizadevali za uveljavitev samoupravnih odnosov... Novi zakon o delovnih razmerjih je prav tako ustvaril pogoje, da se zasebni obrtniki včlanijo v sindikat... Zato mislim, da bi zasebni obrtniki morali postati člani sindikata, seveda pod pogojem, da tudi delavci ki so pri njih zaposleni, sodelujejo v samoupravljanju in v delitvi presežka dela.

Ali je MTT sindikalno podjetje?

(Nadaljevanje s 1. strani)

dustrija kot celota je v minulem letu dosegla 2,100.000 starih dinarjev dohodka, slovenska bombažna industrija 1,538.000 starih dinarjev, MTT pa le 938.000 starih dinarjev. S takim dohodkom pa MTT izpričuje najnižji ustvarjeni dohodek na zaposlenega v celotni panogi. Iz tega seveda slede neizbežne posledice: lanskoletna izguba blizu milijarde starih dinarjev in poprečni osebni dohodek, ki je dosegel komaj 63.700 starih dinarjev.

Bili pa bi v tem primeru krivični do kolektiva mariborskega tekstilnega kombinata, če bi zamolčali, da so se z nekaterimi odločitvami že začeli reševati. Gre predvsem za razprodajo nekurantnih zalog, za letošnje 20-odstotno povečanje obsega proizvodnje v primerjavi z minulim letom, tako da se spet približujejo 36 milijonom kvadratnih metrov. Očitna je tudi tehnološka preusmeritev kombinata, saj prodaja letos narašča v primerjavi z minulim letom po količini za 14 %, po vrednosti pa za 37 %. Izgube MTT v letošnjem poslovnem letu ne izpričuje, osebni dohodki so v poprečju porasli na 75.000 starih dinarjev.

Vse to so posledice sprememb, ki jih je v mariborskem tekstilnem kombinatu že prinesla decentralizacija poslovanja, nova tehnologija, rentabilnejši asortiment...

Iluzij o tem, da bi lahko kolektiv MTT sam in z lastnimi silami zlezel na zeleno vejo, pa si vendarle nihče ne dela; pač zato, ker velja za tekstilno industrijo kot celoto in ne le za njenega najšibkejšega predstavnika, da je stopnja akumulativnosti prenizka, da bi se lahko zmanjševale razlike v hitrosti razvoja med to in drugimi panogami industrije.

Naravnost povedano: za dobršen del tekstilne industrije se prihodnost vsaj v tem trenutku še vedno imenuje hiranje.

Za zaposlene v MTT je brezprihodnost še posebno težka mora kljub letošnjim boljšim poslovnim rezultatom strokovnjaki odhajajo iz kombinata. Pripovedujejo, da so odšli iz MTT na delo v tujino celotni oddelki z mojstri vred. Kombinat je zašel v slepo ulico: čeprav ocenjujejo strokovnjaki v MTT, da je zaposlenih še vedno za kakih 500 preveč, pa mora podjetje tako rekoč vsak dan iskati strokovno usposobljene delavce in strokovnjake, da bi si lahko zagotovilo kvalitetno proizvodnjo.

Sanacijski program mariborskega tekstilnega kombinata sicer nakazuje rešitev. Za rešitev pa so kajpak potrebna znatna, spričo izredno intenzivne tehnološke revolucije v tej panogi takojšnja sredstva ter seveda tudi stalna sredstva za investicije v modernizacijo.

Resnično, kaj storiti?

V mariborskem sindikatu delavcev industrije in rudarstva so tako kot že na pomlad tudi tokrat podprli prizadevanja centralnega in republiškega odbora svojega sindikata, da bi začeli reševati problematiko tekstilne industrije dolgoročno in z resnično sistemskimi ukrepi. Gre za predlagane spremembe v kreditni politiki, za začasno ukinitev obresti na poslovni sklad, za drugačen režim prometnega davka, za ukrepe, ki naj bi povečali stimulacijo izvoznikov, za ukinitev carin pri uvozu strojne opreme, za prolongiranje rokov odplačila anuitet, za sklenitev dogovorov o uvozu blaga s tujih tržišč in za druge ukrepe. Kateri ukrepi, ki jih predlagajo sindikati in v kolikšnem obsegu bodo uresničeni, bomo bržčas lahko zvedeli še letos.

Gre pa tudi za ukrepe, s katerimi bi lahko takoj izboljšali položaj posameznih tekstilnih podjetij. V mariborskem tekstilnem kombinatu so tako zaprosili za olajšave pri plačevanju nekaterih prispevkov, ki bi sicer za občino pomenili za približno 230 milijonov manj proračunskih sredstev, za MTT pa za dobrih 800 milijonov starih dinarjev manj obveznosti, saj bi s privolitvijo občinske skupščine na znižanje nekaterih prispevkov lahko računali tudi na olajšave v prispevkih republiki in federaciji.

Na zadnjem zasedanju mariborske občinske skupščine je bila sicer zavrnjena prošnja kolektiva MTT za konkretno finančno pomoč — je pa skupščina izrekla polno podporo stališčem sindikatov za dolgoročno in sistemsko reševanje problemov tekstilne industrije!

Rešitev, ki je ni bilo posebno težko izglasovati!

V mariborskih sindikatih pa je ta rešitev sprožila približno tako izrečene komentarje: ali je MTT sindikalno podjetje, da se bo samo sindikat zavzemal za njegovo rešitev? Ali lahko trkamo na vrata republike in zveze, če občinska ostajajo zaprta? Ali težak ekonomski položaj več kot 5000 delavcev res ni toliksen družben problem, da bi o njem resno razmislili in da bi se nam ga zdelo vredno reševati?

S sklepi občinske skupščine se tokrat sindikat delavcev industrije in rudarstva v Mariboru ni sprijaznil. Od občine zdaj zahteva, da vnovič prouči razmere v MTT, ter ji pri tem ponuja tudi svojo družbeno-politično pomoč. Ob načelni podpori kolektivu MTT naj občina še zagotovi konkretno pomoč, pravijo v mariborskih sindikatih!

BOJAN SAMARIN

ZAHVALA

Vsem, ki so mi čestitali ob moji 70-letnici in ob 50-letnici dela v delavskem gibanju, zlasti v sindikalnih organizacijah, se iskreno zahvaljujem. Moja zahvala še posebej velja Svetu ZSJ, republiškemu odboru sindikata delavcev industrije in rudarstva, občinskemu sindikalnemu svetu Celje ter občinskemu odboru Zveze borcev Celje. Vsem se zahvaljujem za čestitke in spominska darila. Želim se zahvaliti tudi sindikalni organizaciji Železarne Štore, katere predstavniki so me za časa zdravljenja obiskali v zdravilišču in mi izročili spominsko darilo.

JAKA VODOPIVEC, UPOKOJENEC ŽELEZARNE ŠTORE

inles
OKNA
VRATA
POLKNA
PRODAJA NA KREDIT
ribnica

Čemu zavlačevanje?

(Nadaljevanje s 1. strani)

tegadelj jim nobena družbena organizacija ni mogla do živega. Zato se ob tem poraja bistveno vprašanje, kako lahko kdo toliko časa prikriva dejanski položaj z izmišljenimi podatki ob široki in dragi službi družbenega knjigovodstva in kljub občinski komisiji za družbeni nadzor? Sindikat je lani priporočil občini, da opravi temeljito finančno revizijo, obrniti pa se je moralo leto, da so se v Tehnogradu odkrile prave karte, tedaj pa je bilo prepozno, da bi mogli karkoli storiti. Ob takih razmerah se odražajo pogoji delovanja sindikata še v bolj neugodni luči. Republiški odbor nima na voljo sredstev, da bi lahko financiral različne poslovne analize. Tudi še tako dobro organizirana služba družbenega knjigovodstva ne more ob pregledu zaključnega računa do potankosti pregledati poslovanja v neki delovni organizaciji. Tako je torej vnovič potrebno poudariti, da kaže v sistemu odgovornosti nekaj spremeniti, zaostriti.«

Na izkušnjah Tehnograda vidimo, da je sklenitev samoupravnih dogovorov nujna, čeprav se jim nekatera gradbena podjetja izmikajo, ker ne morejo obljubiti, da bodo lahko upoštevala predloge sindikata za vrednotenje dela. Skratka, bojijo se selekcije.

»Prepričan sem, da vsa velika podjetja, ki ustvarijo večino realizacije v gradbeništvu, lahko sprejmejo vse pogoje samoupravnih dogovorov. Večina teh organizacij je že letos brez pismenih obveznosti izpolnila večji del najbolj občutljivih zahtev samoupravnih dogovorov. Razumljivo je, da bo izpolnitev dogovorov pospešila selekcijo v gradbenem gospodarstvu, saj jo je končno nekaj podjetij sprožilo že sedaj ob skrajno svobodnem oblikovanju politike formiranja in delitve dohodkov.

Na primeru Tehnograda vidimo, da je mogoče sporazumno in tako tekoč preko noči zaposliti delavce v drugih močnejših gradbenih podjetjih in da lahko sposobnejše podjetje brez težav nadaljuje delo poslovno slabšega podjetja, seveda če so bili posli sklenjeni pod normalnimi pogoji. V gradbeništvu je to vprašanje mogoče reševati manj boleče kot v drugih panogah gospodarstva.«

Predlog samoupravnih dogovorov o vrednotenju dela in delitvi dohodka, o minimalnih standardih v delavskih naseljih in o zaposlovanju in izobraževanju gradbenih delavcev je v razpravi že dobre pol leta. Kakšni so izgledi, da bi prihodnje leto gradbinci gospodarili po dogovorjenih normah?

»Večina velikih podjetij se strinja z vsebino dogovora. Dogovoriti se moramo le za merila, ki bodo seveda ustrezala večini. Zato pričakujemo, da bodo v delovnih organizacijah temeljito proučili osnutke in svoje pripombe tudi utemeljili. V vseh večjih delovnih organizacijah so ustanovili ustrezne komisije pri delavskih svetih, strokovne službe pa so zadolžili, da pripravijo računico podjetja. V lastnem ogledalu se bodo morali soočiti z vprašanjem, kaj pomeni za 30 in več odstotkov povečati obračunske postavke.

Zaradi dopustov sicer kasni javna razprava o teh vprašanjih. Doslej bi morali zbrati že večino pripomb. Glavna slabost pa je v tem, da so delavci z vsebino samoupravnih dogovorov premalo seznanjeni. Nekateri področni odbori so sicer zelo delavni in si prizadevajo, da bi se osnovne sindikalne organizacije čimprej lotile te obsežne naloge.

V septembru pripravljamo sestanek, na katerem bodo predsedniki področnih odborov poročali o pripravah za samoupravne dogovore v posameznih podjetjih. To bo posnešilo aktivnost področnih odborov in delovnih kolektivov. Razumljivo je, da zastajajo te razprave zaradi prvega dogovora, to je dogovora o vrednotenju dela in delitvi dohodka. Toda kot rečeno, za poslovno močnejša podjetja tudi ta dogovor ne more biti nezlomljiv oreh. Povedati je treba, da so tri delovne organizacije — mariborski Tekol, GP Slovenj Gradec in Ljubljanske opekarne že podpisale vse tri družbene dogovore.

Slednjič velja poudariti, kar je poudaril tudi kongres sindikata gradbenih delavcev, da se mora družbeno dogovarjanje preliti preko republiških meja na vsa jugoslovanska podjetja. To je nujno, kajti tudi gradbena dejavnost ne pozna več republiških meja.«

I. V.

Pravna posvetovalnica DE

● **VPRAŠANJE: Zavod za socialno zavarovanje mi je pri odmeri invalidske pokojnine upošteval le 29 let delovne dobe, čeprav znaša moja celotna delovna doba 29 let, 11 mesecev in 15 dni. Ker sem bral, da se šteje 6 mesecev delovne dobe za eno leto, če nastopi zavarovalni primer v zadnjem letu, prosim, da mi pojasnite, ali je v odločbi napaka ali pa je bil predpis spremenjen.**

Zavod mi ob izračunu pokojninske osnove ni upošteval enkratne nagrade za delo pri urejanju poslovnih prostorov, čeprav je bilo izplačilo opravljeno na osnovi samoupravnega akta podjetja in so bili plačani redni prispevki. Prav tako mi ni zavod upošteval za izračun pokojninske osnove nagrade za sestavo bilance, ki se vsako leto izplača po odobritvi zaključnega računa, čeprav je to izplačilo predvideno v pravilniku o delitvi osebnega dohodka in so bili plačani vsi redni prispevki od osebnega dohodka.

Poprečje mojih osebnih dohodkov iz zadnjih petih let zavarovanja je višje od osebnega dohodka, ki sem ga prejel v zadnjem letu dela. Zavod mi ni povečal poprečja zadnjega leta zaposlitve za 5 %. Zanima me, ali je bil predpis razveljavljen ali pa je bil napačno uporabljen.

V. G. — CELJE

● ODGOVOR: Po 2. odstavku 34. člena temeljnega zakona o pokojninskem zavarovanju, v njem je navedena lestvica odstotkov za višino pokojnine, se ti odstotki obračunavajo samo za polna leta pokojninske dobe. Pokojninska doba, ki je krajša od enega leta, se ne upošteva. Določba 3. odstavka 30. člena omenjenega zakona, ki ste jo verjetno imeli v mislih, pa zadeva samo izračun pokojninske osnove. Po tej določbi se upošteva pri izračunu pokojninske osnove tudi tisto leto zavarovanja, v katerem je dobil zavarovanec osebni dohodek najmanj za 6 mesecev.

Enkratna nagrada za delo pri urejanju poslovnih prostorov in nagrada za sestavo bilance in zaključnega računa se ne upoštevata za izračun pokojninske osnove po določbi 2. točke 1. odstavka 3. člena temeljnega zakona o osebnem dohodku, ki je osnova za izračun pokojninske osnove in osnove za plačevanje prispevkov za socialno zavarovanje delavcev, ker ste prejeli te nagrade za delo, ki ste ga opravili izven okvira rednega dela na vašem delovnem mestu.

Po 2. odstavku 30. člena temeljnega zakona o pokojninskem zavarovanju se vzame poprečni mesečni znesek zavarovančevih osebnih dohodkov v določenem (petletnem) obdobju zavarovanja za pokojninsko osnovo, in sicer največ do zneska, ki ga obsega poprečen mesečni znesek zavarovančevih osebnih dohodkov v zadnjih dveh letih zavarovanja — iz katerih so bili vzeti osebni dohodki za izračun pokojninske osnove — povečan za 5 %. Pri izračunu pokojninske osnove je zato moral zavod za 5 % povečati poprečje vaših osebnih dohodkov v zadnjih dveh letih zavarovanja in tako povečano poprečje vzeti za pokojninsko osnovo, ker je to poprečje višje od poprečja v zadnjih petih letih.

M. VEHOVEC

KUPON za pravno posvetovalnico DE

Vsi so prizadeti, najbolj pa dobri gospodarji

(Nadaljevanje s 1. strani)

Preden sploh ponovimo naš razgovor, moramo na kratko predstaviti Združene papirnice Ljubljana. Za njihovo delo in poslovanje je značilna predvsem ugotovitev, da v proizvodnji in kvaliteti doživljajo nenehen vzpon; da konstantno izvažajo tretjino proizvodnje, ki na splošno ustreza tudi najstrožjim mednarodnim zahtevam. Ob vsem tem pa je njihova blagajna vedno bolj prazna...

KROG BREZ IZHODA

»Najprej bi prosili za odgovor na vprašanje, kako presojate trenutno nelikvidnost vaše delovne organizacije in kaj ste storili, da bi jo vsaj delno izboljšali?«

Direktor Albin Vengust je po svoji mizi najprej razgrnil približno poldrugi meter dolg trak kartotečnih listov z vrisanimi krivuljami, potem pa odvrnil:

»Likvidnost našega podjetja spremljamo **tedensko** že od začetka 1966. leta dalje. Takrat so nam kupci dolgovali 710 milijonov starih dinarjev, poldrugo leto kasneje milijardo in pol, danes že več kot 3 milijarde S-din. Našim dobaviteljem trenutno dolgujemo dve milijardi S-din. Dolžniki torej obračajo več kot milijardo S-din našega denarja. Če so nam račune leta 1966 plačevali poprečno v 41 dneh, danes čakamo na plačilo v povprečju že 101 dan. Razmere bi bile še slabše, če ne bi izvažali. Izvoz je namreč vseskozi likviden, plačljivost pa se celo nekoliko izboljšuje.«

Finančni direktor Aleksander Vavpotič: »Naši kupci so po vrsti že dolgoletni in solidni partnerji. Če preživljajo enake težave glede likvidnosti, kot jih ima naše podjetje, ne bi imelo smisla, da bi jih s tožbo prisiljevali k plačilu njihovih obveznosti. Zato se poslužujemo neposrednih obiskov, ki so največkrat bolj uspešni. Vprašanje je tudi, kaj bi s tožbami dosegli. Praksa namreč kaže, da v drugih republikah — izjema je samo Slovenija — tudi najbolj zadolžena podjetja več ali manj redno izplačujejo osebne dohodke; plačevanje obveznosti dobaviteljem pa prelagajo na kasnejši čas. Iz lastnih izkušenj vem, da se pri tem — ne glede na pozitivne predpise — poslužujejo tudi vseh oblik političnega pritiska. Torej lahko samo čakamo, medtem ko naša likvidnost in akumulativnost rapidno pada.«

Komercialni direktor Janez Lednik: »Obstaja sicer možnost, da bi našim dolžnikom do nadaljnjega ustavili dobave. Toda kaj bi s tem dosegli? S tem bi jim povzročili velike težave, morda bi koga celo ugonobili. Novi kupci, ki bi jih pridobili, pa po svoji plačilni sposobnosti gotovo ne bi bili boljši od sedanjih. Zakaj bi torej na tak način izgubljali dolgoletne poslovne partnerje, če pa s tem ne bi nič pridobili, ampak bi si perspektivno celo škodovali?«

IZČRPAJOČ TEK NA KRATKE PROGE

»Prej ste rekli, da edinole izvoz zagotavlja kolikor toliko stalen dotok sredstev. Če inozemski trg sprejema vaše izdelki, zakaj izvoza ne bi še povečali?«

Albin Vengust: »Stvari niso preproste! Izračuni namreč kažejo, da ob sedanjem izvoznem režimu lahko izvažamo največ do 40 % proizvodnje, ne da bi bila zaradi tega bistveneje ogrožena akumulativnost podjetja. Pogoj za to so seveda urejene razmere na domačem trgu. Temu zdaj ni tako, razen tega tudi nismo stimulirani za večji izvoz. Če bi zdaj vsemu navkljub ustavili večino dobav domačemu trgu, bi sicer trenutno vplivali na našo likvidnost, odrekli pa bi se praktično vsaki akumulaciji. Dejstvo namreč je, da visoke carinske in druge pregraje, ki jih pred uvoz postavljajo inozemske gospodarske grupacije, premagujemo predvsem na račun akumulacije na domačem trgu. Razen tega bi, kot je tudi že bilo omenjeno, zapravili domače tržišče. Tega enostavno ne moremo in ne smemo, še zlasti ne na račun kratkoročnega razreševanja problemov našega podjetja. Taka pot samo izčrpava, v ničemer pa nam ne koristi. Toliko manj zaradi tega, ker je na domačem trgu zelo razvita nelojalna konkurenca. Vse papirnice v državi imajo namreč več kot 33 milijard S-din nepokritih izgub. Med njimi so tudi naši neposredni konkurenti. Le-tem družba z ene strani pokriva izgube in jim podaljšuje obstoj, z druge strani pa konkurenti v nedogled spuščajo cene, ker vedo, da bo izguba pokrita. Naj se torej sami obsodimo na to, da bi izvažali čimveč in brez prave stimulacije ter v škodo lastne akumulacije, s tem pa da se odrečemo še zadnje možnosti za modernizacijo in nadaljnji razvoj? Vse to v času, ko bi nam konkurenca prevzela naše kupce? Ne, to nikakor ne gre.«

V BOJ ZA NOVO REFORMO!

»Iz vaših odgovorov je mogoče povzeti, da s kratkoročnimi ukrepi ni mogoče vplivati na občutnejše izboljšanje razmer, ampak da tovrstni ukrepi po navideznem izboljšanju samo še poslabšajo reprodukcijsko sposobnost gospodarstva, ker so vse kratkoročne rešitve enostavno predrage. Kaj torej predlagate?«

Aleksander Vavpotič: »Danes ni mogoče, da bi nelikvidno podjetje šlo v stečaj. Potrebno pa bi bilo, da naša zakonodaja predvidi tudi takšno možnost. Nemogoč je tudi sistem, da so ob nelikvidnem gospodarstvu prav vse družbenopolitične skupnosti visoko likvidne, da ne vedo, kam bi z denarjem. Tudi ni sprejemljiv sistem, ko celotno breme sproščenega uvoza prizadene domače proizvajalce. Pri uvozu, na primer, je potrebno vnaprejšnje plačilo, zato pa trgovina in drugi kupci z velikansko zamudo plačujejo domače dobavitelje — obračajo torej njihov denar.«

Janez Lednik: »Rešitev bi bila možna tudi na ta način, da bi vsaki gospodarski panogi predpisali volumen potrebnih obratnih sredstev. S tem bi lahko začeli pri trgovini, kjer bi to najlaže ugotovili. Če bi podjetja v okviru iste panoge zadostila temu pogoju, bi bilo kmalo jasno, kdo vse so insolventni poslovni partnerji. Selektivna kreditna politika, o kateri toliko govorimo, bi ta proces samo pospešila.«

Albin Vengust: »Vsako podjetje, ki ima latentni dobiček v terjatvah do svojih kupcev in ki tudi sicer blago lahko proda ali doma ali v tujini, vsekakor je za reformo. Žal je takih podjetij, ki »vlečejo«, kot se temu pravi, znatno premalo. Zato pa so v ogromni večini tista podjetja, ki so na meji tega, kar smo želeli doseči z reformo, oziroma so še precej oddaljena od tega mejnika. Ker smo hkrati priče nebrzdanega investiranja brez pravega kritja in še drugih kršitev smernic naše sedanje reforme, menim, da se bomo morali začeti pripravljati na novo reformo. Kako, na kakšni ravni naj bi bili naravnani njeni instrumenti, še ni mogoče reči. Vsekakor pa so sedanje razmere take, da vsakdo, kdor želi rešiti, kar je mogoče, investira, kolikor in kakor najbolj more! V investicije gre s prepričanjem, da bo nekdo že reševal morebitne težave. Če se ozremo nazaj, vidimo, da se je v naši državi tako še zmeraj zgodilo... Zaradi takšne, tipično jugoslovanske miselnosti in navad tudi pri sedanji reformi še zdaleč ne napredujemo tako, da zaradi nje ali njih, če jih bo več, ne bodo prizadeta samo najboljša, najsposobnejša podjetja, ker tega enostavno ne zmorejo. Tudi to pa se je doslej in, žal, še vselej dogodilo!«

MILAN GOVEKAR

Steber novogoriške trgovine

Trgovsko podjetje »Grosist« v Novi Gorici je ustvarilo soliden temelj za nadaljnji razvoj trgovine na Goriškem

Novogoriški Grosist je v zadnjih nekaj letih sklenil številne integracije z različnimi trgovskimi podjetji na Goriškem. Poleg vseh prednosti združitve — večjih prodajnih, finančnih ter kadrovskih zmogljivosti — se je nova velika organizacija srečala tudi z nekaterimi težavami. »Učvrstiti se moramo,« je dejal direktor Dimitrij Furlan, »v poslovno monolitno organizacijo, hkrati pa razvijati tako decentralizacijo samouprave, da bo lahko vsaka enota razvijala svoje poslovne sposobnosti, z interesom ustvarjala večji dohodek in gospodarila z ustvarjenimi sredstvi. Nihče ne sme biti v naši samoupravni organizaciji v privilegiranem položaju. Prizadevamo si, da bi vsa ta načela uresničili tudi v resnici.«

Druga značilnost Grosista je njegova investicijska politika.

»Tržišče ob meji, razvoj Gorice in njenega potrošnega zaledja nas sili v širjenje zmogljivosti,« pravi direktor Furlan. »Zgradili smo nova skladišča za živila, novo trgovsko hišo z 2220 kvadratnimi metri površine v Novi Gorici, ki je veljala 7 milijonov N-dinarjev. V načrtu pa imamo gradnjo več marketov v Novi Gorici in v drugih krajih na Goriškem in Vipavskem.

Ob intenzivnem investiranju bo seveda za nekaj časa zastalo uresničevanje nekaterih drugih potreb. Večina kolektiva je razumela, da si je potrebno tudi na račun osebnih dohodkov zgraditi čvrsto osnovo za obstoj in razvoj. Pri tem velja sicer poudariti, da smo glede osebnih dohodkov kljub vsemu na občinski ravni.

Integracijska politika že rodi prve sadove. Sredstva so se povečala, odprle so se možnosti za razširitev in za uveljavitev moderne organizacije poslovanja. Vse to je soliden temelj za nadaljnji razvoj trgovine na našem območju,« je zaključil direktor novogoriškega trgovskega podjetja »Grosist«.

I. V.

STOLPEC ● KOMENTATORJEV STOLPEC ● KOMENTATORJEV STOLPEC

Inflacija ni zdravilo

(Nadaljevanje s 1. strani)

vitost kapitala se niso dovolj hitro večale. Reforma naj bi zato spodbudila gospodarjenje, razumljivo, na račun premalo preudarne porabe.

Ob zahtevah manj sposobnih delov gospodarstva, ki smo jim priča — češ da naj bi pezo reforme preložili le na produktivnejši del gospodarstva, pa je mogoče sklepati, da smo na vsa ta dejstva že nekoliko pozabili. Kako bi sicer ti deli gospodarstva lahko zahtevali, naj jim družba še naprej in za vsako ceno zagotavlja eksistenco, to je dohodek, pa naj gre za blago, ki ga proizvajajo, na trg ali v skladišča?! Kdor pozna osnovno abecedo politične ekonomije, ve, da je mogoče podpovprečno sposobnim delom gospodarstva, če se ne odločimo za preusmeritev njihove dejavnosti, pomagati le z odpisovanjem dolgov ali pa s prelivanjem dohodka, ki ga je treba vzeti sposobnejšim z inflacijo. Drugače ne gre!

V obdobju inflacije, ki jo povzročajo včasih previsoki izdatki za investicije, drugič spet previsoki osebni dohodki, pa je gospodarstvo neučinkovito, kajti zakon vrednosti kot zakon ekonomike dela v takih razmerah kratko malo ne more delovati. V inflacijskem obdobju se »izplača« proizvajati vse, investirati kamorkoli itd. Poglavitna metoda »gospodarjenja« je špekulacija, ne pa prizadevanje, da bi s sredstvi, ki so na voljo, dosegli čim večje učinke. Boj proti inflaciji sicer praviloma povzroča stagnacijo v investiranju, proizvodnji, izvozu in znižanje povprečne stopnje rasti gospodarstva, vendar pa bi teh posledic urejanja razmer ne smeli spet zdraviti z inflacijo. Učinkovito gospodarjenje je mogoče doseči le z modernizacijo proizvodnih zmogljivosti, z integracijo, s kar največjim izkoriščanjem notranjih rezerv, z večjim prodorom na zunanje trge itd.

Sicer pa so vse to, kar smo povedali, že znane stvari. Zanimivo bi bilo le zvedeti od organov, ki so za uspeh reforme strokovno odgovorni, zakaj so za reformo le v besedah, ne pa tudi v dejanjih. Drugače si pač ni mogoče razlagati njihovih številnih ukrepov, ki z njimi zožujejo učinke ekonomskih zakonitosti, namesto, da bi jih sproščali.

Izkušnje pri uresničevanju reforme torej kažejo, da ne gre le za vojno z objektivnimi težavami in z zaostalostjo, ne le za vojno z zaostalostjo v naših glavah, ampak da gre tudi za realni spopad s silami, ki hočejo tudi pri nas uveljaviti drugačne koncepte socializma. Že na samem začetku reforme smo se morali spopasti z nasprotniki reforme. In čeprav je bil poraz nasprotnikov na brionskem plenumu hud, bi bilo napak misliti, da so se poražene sile dokončno umaknile s prizorišča ali pa da se bodo dandanes javno razglašale za nasprotnike samoupravne koncepcije in reforme.

Reforma je že in še bo terjala velike napore in žrtve. Zato je treba skrbno ovrednotiti štiriletne rezultate in javno predložiti obračun našega gospodarskega življenja v tem času. Zlasti zadnja dogajanja v našem gospodarstvu terjajo odkrito razpravo o vzrokih gospodarskega zastoja v letu 1967 in v začetku leta 1968, zasoja, ki je bil potem povod za ohlapno ter neprincipialno ekonomsko politiko v naslednjem obdobju, za administrativno, ne pa za ekonomsko pospeševanje gospodarske rasti.

VINKO BLATNIK

PERSPEKTIVE SLOVENSKE ŽIVILSKE INDUSTRIJE

Slovo od obrtniške predelave

Kje so že časi »racionirane preskrbe«, ko nista bila na karte le tekstil, obutev, ampak tudi osnovna jedila: kruh, sladkor, olje! Mladina jih ne pomni več! Na trgovskih policah je vsako leto bolj pestra izbira živil, trgovci reklamirajo vsak teden kak nov proizvod.

In kako bo jutri? Bomo tudi jutri proizvajali dovolj živil za domače potrebe in še za izvoz, kot jih proizvajamo danes? Strokovnjaki odgovarjajo: bomo, če se bomo resno lotili modernizacije živilske industrije. Ne le v državi, tudi v Sloveniji.

Kakor je znano, predstavljajo v Sloveniji velik del zmogljivosti živilske industrije razširjeni obrtni obrati z zelo zastarelo in raznovrstno opremo, kar izključuje možnost množične proizvodnje živil. Zato je proizvodnja živilske industrije usmerjena v prvi vrsti na domače potrebe, le njen manjši del je namenjen širšemu notranjemu trgu in izvozu.

Strokovnjaki pričakujejo v prihodnjih 30. letih takle razvoj živilske industrije na Slovenskem: proizvodnjo in predelavo moke naj bi skoncentrirali v štirih sodobno opremljenih mlinih, kjer bi pretežno razvijali tudi predelavo moke v testenine, druge mline pa bi zaprli. Peko kruha in peciva naj bi podvojili ter omejili samo na industrijske pekarne v večjih potrošniških središčih

Pri razvoju mesne industrije, ki je odvisna od razvoja živinoreje, računajo s štirikratnim povečanjem obsega proizvodnje. V okviru tega povečanja naj bi najhitreje povečali proizvodnjo mesnih izdelkov; pretežni del te proizvodnje bodo združevale klavnice v Ljubljani, Celju, Mariboru in Murski Soboti, kar z drugimi besedami pomeni, da naj bi postopoma zapirali manjše klavnice.

Strokovnjaki predvidevajo tudi povečano proizvodnjo in predelavo mleka: v 30 letih naj bi dosegla dva do dvainpolkratni sedanji obseg. Za tako povečano predelavo bodo zadoščale le nekoliko razširjene sedanje zmogljivosti brez povečanja števila zaposlenih.

Z razvojem surovinske osnove se bo glede na povečanje potreb povečala tudi predelava sadja in vrtnin, in sicer najmanj za trikratni obseg. Da bi dosegli takšen razvoj, bi bilo potrebno zgraditi dva nova obrata za predelavo vrtnin, enega v bližini Ljubljane, drugega pa v Murski Soboti.

Predelava rib se ne bo bistveno povečala, vendar bi morali z večjim ulovom rib delno nadomestiti sedanji uvoz rib in omogočiti večje presežke svežih rib za potrebe domačega tržišča.

Proizvodnja jedilnih olj se bo dvakratno povečala, v celotni panogi pa trikratno, predvsem zaradi nadaljnje predelave olj — zlasti v margarino. Pri tem se bo poleg rafiniranja uvoženega surovega olja večal tudi izvoz in predelava tropskih oljaric in soje. Smotrna predelava pa zahteva združitev proizvodnje na enem mestu. Tako predvidevajo gradnjo nove oljarne v bližini Ljubljane za predelavo uvoženih oljaric, v Slovenski Bistrici pa naj bi proizvajali olja iz domačih surovin. Med lokacijami za novo oljarno nekateri predlagajo tudi Koper, češ da se večina oljnic in surovega olja uvozi iz afriških in azijskih dežel, po drugi strani pa bi bilo možno prav od tu izvažati olje oziroma margarino.

BREST POHIŠTVO

Potrošnja piva naj bi se v naslednjih 30. letih povečala od sedanjih 25 litrov na osebo letno na približno 80 litrov. Vse to bo povzročilo povečanje pivovarn v Ljubljani in Laškem.

Z modernizacijo sedanjih zmogljivosti živilske industrije in ob istem številu delavcev bo tudi za naprej možno usklajevati proizvodnjo alkoholnih in brezalkoholnih pijač s potrebami trga.

Glavna naloga, ki čaka torej našo živilsko industrijo, je: združiti zmogljivosti.

V. B.

1894 1969
75 LET EMO

VSAK KUPEC sobne peči EMO sodeluje pri NAGRADNEM ŽREBANJU

Lanskoletni nagrajenec IVAN OCEPEK iz Ljubljane je dvakrat zadovoljen.

Mogoče boste letos vi...

EMO 3
sobna peč na olje
3000-4000 kcal/h
z AET prižigalcem

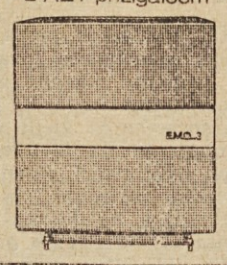

EMO 5
sobna peč na olje
5000 kcal/h
z AET prižigalcem

EMO 8
sobna peč na olje
7500 kcal/h
z AET prižigalcem

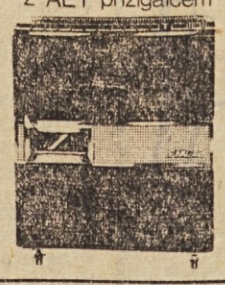

KAMIN EMO 5
sobna peč na premog 5000 kcal/h

1. nagrada
RENAULT 16 TS
2.–26. nagrada
POTOVANJE V TUJINO za dve osebi
27.–60. nagrada
IZDELKI „EMO"
Žrebanje meseca decembra v Beogradu

V zvezi z dogodki, ki jih je v Sloveniji sprožil sklep Zveznega izvršnega sveta o najetju kredita pri Mednarodni banki za obnovo in razvoj za sofinanciranje izgradnje cestne mreže v Jugoslaviji, je ZKS razvila široko idejno politično aktivnost, ki se je še povečala po 16. razširjeni seji izvršnega biroja predsedstva ZKJ. Organi CK ZKS z vrsto sestankov in razprav seznanjajo medobčinske svete ZKS ter občinske politične aktive o stališčih, sklepih, ocenah in razpravah na izvršnem biroju.

Sodeč po odmevih s teh sestankov ocenjujejo slovenski komunisti sejo izvršnega biroja predsedstva ZKJ kot solidno osnovo za idejno politično aktivnost komunistov pri doslednem uresničevanju reforme in sklepov IX. kongresa ZKJ in kot ustvarjanje razmer, v katerih bo mogoče le z demokratičnimi sredstvi urejevati sporna in nerešena vprašanja v Jugoslaviji ter usklajevati medsebojne interese jugoslovanskih narodov.

Tako komunisti v razpravah še zlasti podpirajo stališče izvršnega biroja, da v naši samoupravni in socialistični skupnosti niso sprejemljive metode pritiskov in izsiljevanj, ki nujno povzročajo politično nestabilnost, vnašajo nezaupanje v medrepubliške in mednacionalne odnose, rušijo avtoriteto ustavnih in demokratičnih institucij ter izpodkopujejo temelje našega družbeno političnega sistema. Ena temeljnih nalog slovenskih komunistov je zato, poudarjajo na sejah, odločen spopad z nedemokratičnimgi pritiski, ne glede na to, v kakšnih oblikah se pojavljajo. Principialno stališče slovenskih komunistov in dosleden spopad s pritiski v Sloveniji pa terjata, da se upremo pritiskom tudi drugod, kjer do njih prihaja in ki poskušajo uresničevati delne interese na račun interesa skupnosti jugoslovanskih narodov, ki so v nasprotju z zahtevami reforme.

ODKRITO IN ODGOVORNO

Če bi se komunisti odločno ne uprli pritiskom, bi se lahko zgodilo, da bi se razrastli v sistem, ki bi bil, gledano kratkoročno, lahko učinkovit, a v daljšem času nedvomno usoden za razvoj sistema demokratičnih samoupravnih odnosov in uresničevanje ciljev reforme.

Akcija, ki jo je v Sloveniji sprožil neargumentiran in premalo obrazložen sklep zveznega izvršnega sveta, stopnjevalo pa nepravočasno in netočno informiranje javnosti, je objektivno pomenila politični pritisk in je ponekod šla čez okvire sprejemljivih metod politične akcije v razmerah samoupravne demokracije. V političnih in mednacionalnih odnosih je povzročila težke in daljnosežne posledice, ki bodo v prihodnje zahtevale veliko političnega dela slovenskih komunistov. Slovenski komunisti so po oceni s sestankov storili napako, ker naraščajočega protesta niso preprečili in pravočasno preusmerili na pota samoupravnega sporazumevanja in dogovarjanja in ker slovenske in jugoslovanske javnosti niso pravočasno in celovito informirali o spornih vprašanjih.

Pri analizi in ocenjevanju preteklega dogajanja, ki mora biti osnova za načrtovanje sedanje idejno politične aktivnosti komunistov, je namreč po večinskem mnenju udeležencev sestankov nujno treba razmejiti stališča samoupravnih in družbeno političnih organizmov, odgovorno, zavzeto in konstruktivno razpravo v institucijah našega samoupravnega sistema od posamičnih nepremišljenih, neodgovornih in sovražnih akcij, ki so se navezale na to aktivnost. Komunisti smatrajo, da skupščinskih tribun, tribun ZK, SZDL in drugih družbeno političnih organizacij, četudi so objektivno pomenile političen pritisk, ni mogoče primerjati s pritiskom ulice. Ta demokratično izvoljena telesa imajo pravico in dolžnost, da se sestajajo, razpravljajo in odločajo, da zahtevajo argumetirane obrazložitve in pojasnila o problemih in odločitvah, ki jih prizadevajo.

Sicer pa v razgovorih ob cesti ne gre le za cesto, gre za več, za odločnejše soočanje s temeljnimi idejno političnimi in ekonomskimi vprašanji, ki jih v slovenski družbi že dolgo čutimo: nedosledno uresničevanje reforme, počasen razvoj samoupravnih odnosov na vseh ravneh in področjih družbenega dela, nelikvidnost, položaj Slovenije v Jugoslaviji, vloga in družbene funkcije ZK, vloga federacije, odnosi med republikami in federacijo in še nekatera druga. Nesporno je, da kot demokratična družba lahko obstajamo in delujemo samo pod pogojem, če bomo sposobni ta vprašanja reševati in če bomo dovolj sposobni in smeli, da se spoprimemo s tendencami in koncepti, ki nas vlečejo nazaj in ki so nam sovražni.

O političnem položaju Slovenije in temeljnih idejno političnih težnjah v slovenski družbi bo še ta mesec razpravljal centralni komite ZKS. Na osnovi predlogov za dnevni red lahko sklepamo, da bodo na seji med drugim govorili o najbolj aktualnih gospodarskih vprašanjih, ki so vir najpogostejšim političnim konfliktom in nesporazumom na področju ekonomske politike in ekonomskega sistema ter analizirali in opredelili položaj Slovenije v Jugoslaviji.

VINKO BLATNIK

RAZŠIRJENI PLENUM OBSS NOVA GORICA O USKLAJANJU SAMOUPRAVNE ZAKONODAJE Z USTAVNIMI AMANDMAJI:

POZORNOST VELJA VSEBINSKIM SPREMEMBAM

Pred tednom je občinski sindikalni svet v Novi Gorici posvetil osrednjo točko dnevnega reda na razširjeni plenarni seji ustavnim spremembam, ki zadevajo pristojnosti in organizacijo samoupravnih organov in dolžino mandatne dobe. Na plenumu, ki je imel informativni in mobilizacijski značaj, je sodeloval Mitja Švab, predsednik komisije za samoupravljanje pri Republiškem svetu zveze sindikatov Slovenije.

V uvodu v razpravo je predsednik novogoriških sindikatov ALEKSANDER ČERČE ocenil dosedanji razvoj samouprave in naštel razloge, ki so onemogočali večjo prilagodljivost samoupravne organizacije specifičnim potrebam v delovnih organizacijah. Zato so se na novogoriškem področju že pred leti začela zanimiva gibanja na področju oblikovanja in prilagajanja samoupravne prakse. V Meblu konkretno, so poleg delavskega sveta, upravnega odbora in svetov ekonomskih enot, že pred leti ustanovili specializirane odbore, ki jim je delavski svet odstopil del pristojnosti in pravic odločanja. To so bili pravzaprav že zametki organizacije samoupravljanja, ki jo ponujajo ustavne spremembe. Ustavni amandmaji določajo, da v delovnih organizacijah uresničujejo samoupravljanje tako, da se delavci odločijo, katere samoupravne funkcije bodo poleg delavskega sveta prenesli na druge organe upravljanja, tako kot jim narekujejo potrebe v delovnih organizacijah.

Aleksander Čerče je nato govoril o različnih možnostih organizacije samoupravnih organov in o pristojnostih posameznih kolektivnih ter individualnih izvršilnih organov. Ta vprašanja so prav v zadnjem času še celo v središču pozornosti. Porajajo se različne tendence posameznih vodstev delovnih organizacij, ki snujejo ekstremne rešitve samoupravnih odnosov. O tem je, mimo drugih številnih problemov, ki zadevajo usklajevanje samoupravne zakonodaje, največ govoril Mitja Švab. Med mnogimi inačicami ekstremnih rešitev samoupravne organizacije je omenil tudi primer, da se ponekod zavzemajo za poslovni odbor, ki bi ga avtomatično sestavljali vsi vodilni delavci, ne da bi o njegovi sestavi razpravljal in glasoval delavski svet. Poslovni odbor bi si prilastil vse pravice upravljanja, z delavskim svetom bi sklenil le pogodbo o višini plače delavcev. Te svoje, skrajno reakcionarne rešitve utemeljuje s tem, da delavce tako ali tako zanimajo le osebni dohodki.

S takimi in podobnimi rešitvami se seveda ne more nihče strinjati. Take teze so hkrati nevarni poskusi povsem razvrednotiti samoupravljanje in ga odtujiti delavskemu razredu. Zaradi tega pa je danes, mimo pravno formalnega uresničevanja XV. amandmaja in drugih zakonskih določil, predvsem pomembno z vso pozornostjo slediti in usmerjati idejne tokove, ki so jih sprožili ustavni amandmaji.

Republiški svet Zveze sindikatov Slovenije bo delovnim organizacijam pomagal z ustreznim gradivom, ki je povzetek neposredne prakse nekaterih kolektivov, ki so že uskladili notranjo s splošno zakonodajo. S takimi zgledi si bodo druge delovne organizacije laže in hitreje pomagale pri reševanju številnih nalog, ki jih nalaga splošna samoupravna zakonodaja.

Na plenumu v Novi Gorici so poudarili vlogo in naloge sindikatov pri reševanju vseh naštetih vprašanj. Dejali pa so, da te naloge niso rezervirane le za sindikat, ampak jih morajo pomagati reševati vsi družbeno politični organizmi v občini in republiki. Med drugim so sklenili, da bodo navezali tesne stike z ustrezno službo pri občinski skupščini in tako bolj učinkovito ugotavljali razmere v delovnih organizacijah in spremljali akcije za usklajevanje samoupravne zakonodaje. Domenili so se za ustrezen seminar za predsednike osnovnih sindikalnih organizacij in samoupravnih organov.

I. V.

MED VELENJSKIMI RUDARJI JE VELIKO ZANIMANJA ZA GRADNJO STANOVANJSKIH HIŠ

NOVA STANOVANJA

Stanovanjska enota Rudnika lignita Velenje, ki skrbi za gradnjo stanovanj za velenjske rudarje v družbenem sektorju, gradi letos kar 100 novih stanovanj za ta najštevilnejši delovni kolektiv v Šaleški dolini

Po nekajletnem premoru se je gradnja stanovanj v družbenem sektorju spet močno razmahnila. Z namenom, da bi zagotovili kar največ denarja za tovrstno gradnjo, je Stanovanjska enota Rudnika lignita Velenje sklenila s KB Celje — podružnico Velenje pogodbe za oročanje sredstev, ki jih zberejo za novogradnjo. V treh letih, to je do konca leta 1970, bo Stanovanjska enota RLV tako zbrala 5 milijonov novih dinarjev, Rudnik lignita Velenje bo primaknil še 1,400.000 novih dinarjev, skupaj z bančnimi sredstvi pa bo na voljo kar nad 12 milijonov novih dinarjev za gradnjo stanovanj za velenjske rudarje v družbenem sektorju.

Zaradi velikega zanimanja za gradnjo zasebnih stanovanjskih hiš pa podpirajo na velenjskem Rudniku lignita tudi tovrstno gradnjo. Letos je bilo prosilcev za posojila kar 150, na voljo pa je bilo 700.000 novih dinarjih, ki jih je Rudnik lignita Velenje oročil pri Komunalni banki, posojilo pa dobijo namenski varčevalci za gradnjo stanovanj pri KB. V velenjskem primeru gre pravzaprav za združeno varčevanje delovne organizacije in delavca; iz rudniških sredstev prejme lahko posameznik največ do 30.000 novih dinarjev posojila, letna anuiteta pa znaša 2500 novih dinarjev.

V treh letih bo na voljo za velenjske rudarje kar 220 novih stanovanj. Letos in prihodnje leto bo vseljivih 100 novih stanovanj v družbenem sektorju, 120 članov delovne skupnosti pa bo zgradilo v letih 1968 do 1970 120 zasebnih družinskih hiš.

Nobenega dvoma ni, da skušajo v Rudniku lignita Velenje, kolikor je najbolj hitro mogoče razreševati stanovanjsko problematiko članov delovne skupnosti. V teh prizadevanjih skušajo poiskati takšne oblike, ki zagotavljajo tudi več novih stanovanj.

(vš)

STIKI S TUJINO

Delegacija delavske zbornice Bremen iz Zvezne republike Nemčije, ki je bila gost RS ZSS, se je pred dnevi vrnila v domovino. Na petdnevnem obisku v Sloveniji so se zahodnonemški sindikalni delavci med drugim seznanili tudi s sistemom rehabilitacije invalidov pri nas. S predstavniki RS ZSS so se pogovarjali o vprašanjih naših delavcev, ki so na delu v Zvezni republiki Nemčiji.

Na 10 cicero

DRAVOGRAD

Sindikalna organizacija v Gradbenem podjetju bo sredi septembra za člane kolektiva pripravila dva izleta po Jugoslaviji in Avstriji. Sprva so nameravali pripraviti daljši izlet, vendar je ta varianta odpadla, ker za to nimajo časa. V. R.

PREVALJE

Trgovsko podjetje Koloniale iz Maribora bo tu uredilo novo poslovalnico — špecerijo. Poudariti velja, da se trgovska mreža v ravenski občini zadnja leta zelo razvija in da odpirajo pota tudi konkurenci, kar je le koristno za razvoj te panoge na Koroškem. V. R.

PLIBERK

Pred kratkim je bil v tem avstrijskem mestecu tradicionalni sejem, ki ga za Južno Koroško priredjajo že od leta 1273. Na sejmu so trgovci s področja Pliberka prodajali najrazličnejše blago. Med obiskovalci tradicionalnega »jarmaha« je bilo tudi mnogo prebivalcev iz Raven, Slovenjega Gradca, Dravograda in drugih krajev s te strani meje. R.

RADLJE OB DRAVI

Trgovsko podjetje Dravski magazin bo pri bencinski črpalki INA v Radljah uredilo manjšo restavracijo. Objekt bo za številne goste, ki se ustavljajo na črpalki, dokaj dobrodošel, saj v vsej Dravski dolini pri nobeni črpalki ni podobnega objekta. V.

KOČEVJE

Izgradnja tovarne ivernih plošč bo v kratkem končana s 1. oktobrom pa bodo začeli že poskusno obratovati. Sedanjim investitorjem te tovarne — KGP, LIK in Kemična tovarna — se je pred kratkim priključilo še podjetje Slovenijales. M. J.

RIBNICA

Svojevrstno odločitev je sprejelo podjetje Inles iz Ribnice. S 1 septembrom dajo kupcem, ki v 15 dneh plačajo kupljeno blago, 3 odstotke popusta. Seveda velja ta popust le za kupce na debelo, to je za delovne organizacije. Za ta ukrep so se odločili, da bi spodbudili kupce za hitrejše poravnavanje računov. I. C.

SLOVENSKE KONJICE

V opekarni Loče pri Slovenskih Konjicah ugotavljajo da jih je nedavno zelo slabo vreme močno oviralo v proizvodnji, saj zaradi močnih nalivov niso mogli sproti nakopati in dovoziti dovoljne količine gline za izdelavo raznih vrst opeke. Ta ovira je bila še tem hujša, ker nimajo na zalogi prav nobenih izdelkov, saj gredo vseh vrst opeke večinoma neposredno iz peči na kamione in od tod dalje na gradbišča. Če bo vreme v septembru lepše, potem bodo zaostanek že nekako nadoknadili, saj s proizvodnjo surovih opečnih izdelkov v začetku oktobra navadno nehajo. Do tega časa pa morajo napraviti toliko, da lahko žgejo v peči vso zimo brez večjega zastoja.

● USTAVNE SPREMEMBE BOMO URESNIČEVALI VEČ LET ● USTAVNE SPREMEMBE BOMO URESNIČEVALI VEČ LET ●

MNENJA IN STALIŠČA

VII.

Samoupravnih pravic in dolžnosti ni mogoče prenašati na ljudi, ki niso člani delovne skupnosti

Že prej, zlasti pa po uveljavitvi ustavnega amandmaja XV., so se pojavili predlogi, da bi zlasti v večjih delovnih organizacijah bilo primerno v organe upravljanja vključevati tudi posameznike, ki niso člani delovne skupnosti. Teži se za tem, da bi v kolektivne organe, ki bodo sprejemali kolektivne izvršilne odločitve, bilo vključenih tudi nekaj zunanjih strokovnjakov (univerzitetnih profesorjev, strokovnjakov, zaposlenih pri organih uprave, direktorjev bank in drugih posameznikov). V primeru, da bo v delovni organizaciji uveljavljena delitev kolektivnih izvršilnih funkcij na več kolektivnih in izvršilnih organov, naj bi se obravnavani zunanji člani vključevali predvsem v tiste izvršilne organe, ki bodo odločali o poslovanju delovne organizacije.

Predlagatelji gornjih rešitev utemeljujejo svoje predloge s tem, da številne delovne organizacije ne razpolagajo z zadostnim številom strokovnih kadrov, kar narekuje potrebo vključevanja zunanjih strokovnjakov v organe upravljanja. Ti predlogi pa se pogosto oslanjajo tudi na spremembe glede organizacije upravljanja v delovni organizaciji, ki jih je uveljavil ustavni amandma. Z razlago, da je po uveljavitvi omenjenih sprememb to dopustno in z ustavo skladno ravnanje (vključevanje delavcev drugih delovnih organizacij v kolektivne izvršilne organe ne predstavlja zmanjševanja samoupravnih pravic, ker se delovna skupnost glede njihove vključitve avtonomno opredeljuje z volitvami).

Obravnavani predlogi so v dokajšnji meri vsebovani tudi v gradivu za izdajo temeljnega zakona o delovnih organizacijah (zakon s tem naslovom naj bi v prihodnje združeval vsebino temeljnega zakona o podjetjih, temeljnega zakona o zavodih in temeljnega zakona o volitvah delavskih svetov in drugih organov upravljanja). Med načeli, ki bi jih naj po vsebini omenjenega gradiva vseboval bodoči zakon o delovnih organizacijah, je tudi načelo:

— da bi pri upravljanju lahko sodelovali tudi drugi delovni ljudje, ki niso člani delovne skupnosti, če delovni kolektiv (oz. pristojni organ) to potrdi z izvolitvijo.

Skušal bom pojasniti razloge, ki nasprotujejo obravnavanim predlogom. Pravic in dolžnosti, ki izvirajo iz samoupravljanja delovnih ljudi v delovni organizacji, ni mogoče prenašati na osebe ali skupine ljudi izven delovne organizacije. Med ustavnimi določbami nisem našel določila, ki bi prenosu pravic in dolžnosti direktno nasprotovalo. Saj termin »samoupravljanja« delovnih ljudi dovolj jasno opredeljuje (onemogoča odtujevanje), da gre za pravice in dolžnosti, katerih uresničevanje je v celoti smiselno le, če jih rešujejo ustavni nosilci samoupravnih pravic — delavci-samoupravljavci. Le ob nedopustnosti prenosa samoupravnih pravic in dolžnosti na ljudi, ki niso člani delovnega kolektiva, lahko razvijamo **samoupravne odnose** in opredeljujemo sprejete odločitve organov upravljanja, kot **samoupravne odločitve.**

Menim, da le ob trdni zasidranosti načela glede neodtujljivosti samoupravnih pravic in dolžnosti lahko govorimo o **upravljanju**, kot emanaciji **samoupravljanja** v naših pogojih. Če bi dopustili, da se uveljavijo omenjene težnje, bi s tem, po mojem

MODNA HIŠA V LJUBLJANI IN MARIBORU JE ZA SKORAJŠNJO JESENSKO-ZIMSKO SEZONO DOBRO PRIPRAVLJENA. OGLEDATE SI LAHKO NOVE VOLNENE TKANINE ZA DAMSKE PLAŠČE, KOSTIME, KAMGARNE V NOVIH DESENIH ZA MOŠKE OBLEKE, MODNO KOLEKCIJO DAMSKIH PLAŠČEV, HLAČNIH KOMPLETOV TER VRSTO DRUGIH ARTIKLOV ZA JESEN IN ZIMO

PRODAJNI SERVIS

modna hiša

LJUBLJANA — MARIBOR — OSIJEK

Z OBČINSKIH SINDIKALNIH SVETOV

RAVNE NA KOROŠKEM

V prihodnjih dneh bo na Ravnah na Koroškem na pobudo medobčinskega sveta ZKS za Koroško posvetovanje predsednikov občinskih sindikalnih svetov ter sekretarjev komitejev občinskih konferenc Zveze komunistov iz koroških občin Slovenj Gradec, Dravograd, Radlje ob Dravi in Ravne na Koroškem. Obravnavali bodo nalogo Zveze sindikatov in Zveze komunistov pri uveljavljanju določb XV. ustavnega amandmaja ter se dogovorili o oblikah in vsebini aktivnosti posameznih družbeno političnih organizacij, predvsem z namenom, da se zagotovi kar največja usklajenost in povezanost pri delu.

(vš)

BREST
POHIŠTVO

● POGOVOR Z UPRAVLJAVCI ● POGOVOR Z UPRAVLJAVCI ● POGOVOR Z UPRAVLJAVCI ● POGOVOR Z UPRAVLJAVCI ● POGOVOR Z UPRAVLJAVCI ● POGOVOR Z UPRAVLJAVCI

Moderni gospodarji

Obrtna podjetja ubirajo v glavnem dve poti svojega razvoja: prva se prebijajo brez pravih kratkoročnih in dolgoročnih poslovnih konceptov, druga pa so obrtniško pojmovanje poslovanja zamenjale z industrijskim, zasnovala so si program razvoja in povsem prerasla industrijsko proizvodnjo.

Čevljarskega podjetja ROŽNIK v Ljubljani ne moremo prištevati niti med prve niti med druge. Že več let si zelo premišljeno utira svojstveno pot. »Če smo obrtno podjetje«, pravijo, »zato ni treba misliti in delati po obrtniško.« Kljub modernizaciji tehnologije in moderne organizacije proizvodnje ne silijo v industrijo, ampak jo s svojim programom le dopolnjujejo. Bolj natančno povedano, v Rožniku dopolnjujejo z manjšimi serijami redno velikoserijsko proizvodnjo industrije ženske modne obutve. Po njihovi zaslugi je v trgovinah izbor ženske modne obutve za več desetin modelov bogatejši.

»Z manjšimi količinami ne moremo konkurirati našim znanim velikim izdelovalcem obutve,« pripoveduje direktor ROŽNIKA **Ivan Maršič**, »zato so naši čevlji nekoliko dražji. Z višjo ceno plača torej potrošnik manjšo serijo, modni material in čevelj po zadnji modi.

Zgledujemo se pri vodilnih modnih ustvarjalcih. V kratkem bo na primer sejem obutve v Firencah. Ogledali si ga bomo kot pač vse podobne sejme, videli, kakšne modele čevljev narekuje evropska moda za prihodnje leto in po tem zgledu pripravili kolekcijo za naše trgovce.«

V ROŽNIKU ne poznajo zalog. Njihovi posli temeljijo na ponudbi in povpraševanju. Več mesecev pred vsako sezono uskladijo svoj proizvodni program z velikimi proizvajalci obutve, izdelajo 60 do 80 novih modelov in jih ponudijo trgovini. Naročila sama po sebi narekujejo proizvodnjo. Letos bodo izdelali približno 74.000 parov čevljev, v prihodnosti pa celo 250.000 parov letno.

Skoraj štirikratnega povečanja proizvodnje ne napovedujejo na pamet. V ROŽNIKU je namreč pred nedavnim stekel tekoči trak v novih prostorih.

»Več let smo varčevali in si zato iz lastnih sredstev zgradili novo proizvodno in upravno zgradbo,« je dejal direktor Maršič. »Skoraj tri leta se je kolektiv odrekal višjim osebnim dohodkom na račun investicij. Druge izbire nismo imeli. V starih prostorih nismo mogli uvesti moderne tehnologije. Zdaj vse to imamo, s tem pa velike možnosti za nadaljnji razvoj. Številčno smo se povečali, zdaj štejemo že sto članov kolektiva, v kratkem pa nas bo že 150. Poleg redne proizvodnje se nam ponuja tudi kooperacija z industrijo za izdelavo zgornjih delov. Zmogljivosti imamo, po potrebi pa bomo uvedli tudi večizmensko delo. Za kader ne bo težav, za potrebe proizvodnje ga priučujemo doma. Za organizacijo proizvodnje in potrebe drugih strokovnih služb pa smo skrbno izbirali sodelavce že doslej. S kadrovsko strukturo še nismo povsem zadovoljni. Vemo pa, da brez ustreznih strokovnjakov ne pojde, zato nam ostaja še nadalje skrb za zaposlovanje strokovnih sodelavcev.«

Večletno odrekanje na račun novih prostorov, novih proizvodnih linij in zato novih poslovnih rezultatov, je bilo potrebno končno tudi nagraditi.

»Vsak član kolektiva mora občutiti sadove svoje pridnosti in varčnosti tudi v lastnem žepu,« pravi direktor Marčič. »Zato smo letos že zvišali osebne dohodke za 21 %. Naš sistem nagrajevanja sloni na opravljenem delu. Zato zaslužijo nekateri nekvalificirani delavci tudi preko 1.000 dinarjev, kvalificirani povprečno med 1.000 in 1.150 dinarjev, šivalke od 800 do 1.150 itd. Osebne dohodke in sklade čuvamo v razmerju 70:30. Tako smo se dogovorili na samoupravnih organih, vkljub temu bomo po zaslugi večje produktivnosti in boljše organizacije dela do konca leta zvišali osebne dohodke skupno za 31 % v primerjavi z lanskoletnim povprečjem.

Povečan obseg proizvodnje je seveda navrgel Rožniku nov problem, problem obratnih sredstev. Doslej so poslovali brez dinarja bančne pomoči. Zdaj so zaprosili za kredit in ga dobili 400.000 N-dinarjev. Letos bodo ustvarili za približno tretjino več kot lani, in sicer 4.500.000 N-dinarjev bruto produkta, prihodnje leto pa blizu 8 milijonov. Trgujejo s približno sto kupci. Tako bogato razpredena komercialna mreža ima očitne prednosti. »Plačilo za prodano blago imamo tako zagotovljeno,« pravi Ivan Marčič, »kajti, če trenutno ne more plačati ta trgovec, plača drugi. Zato se še nismo znašli v denarnih težavah, tudi zdaj ne, ko mnoge delovne organizacije pesti nelikvidnost.«

Motor poslovne politike poganjajo v Rožniku samoupravni organi.

»Brez njih si ne morem zamisliti svojega dela«, ugotavlja direktor Marčič. »Vztrajati tri leta pri nizkih osebnih dohodkih na račun razvoja podjetja, to je vsekakor spričevalo, ki govori o zrelosti kolektiva.«

I. V.

Konzorcij za gostinsko opremo

Pred dnevi je dobila Slovenija prvi Konzorcij za proizvodnjo gostinske opreme. Ustanovile so ga Tovarna gospodinjske opreme Gorenje iz Velenja, Loške tovarne hladilnikov iz Škofje Loke, Tovarna kovinske opreme Primat iz Maribora in Industrija gostinske opreme IGO iz Ljubljane

Sedež novega Konzorcija bo v Velenju, in sicer bo deloval v okviru Tovarne gospodinjske opreme Gorenje Velenje, za prvega predsednika upravnega odbora pa je bil izvoljen direktor Loške tovarne hladilnikov iz Škofje Loke, *France Braniselj*.

Novoustanovljeni Konzorcij bo proizvajal in dobavljal veliko gostinsko opremo, kuhinje in točilnice za potrebe hotelov, motelov, bifejev, gostišč, obratov družbene prehrane, bolnišnic in drugih interesentov. Konzorcij bo začel z delom takoj, saj želijo opremiti prve objekte že do začetka prihodnje turistične sezone.

Osnovna naloga novoustanovljenega Konzorcija za gostinsko opremo je enotna raziskava tržišča na tem področju, ob tem pa tudi skupna prodaja, nabava, izvoz in servisna organizacija, ter dosega najpopolnejših ponudb, tako za domače kot tudi inozemske interesente, in sicer v povezavi z inozemskim proizvajalcem — članom Konzorcija. Ker imajo ustanoviteljice Konzorcija za proizvodnjo gostinske opreme razvite tudi druge dejavnosti, je dogovorjeno, da se bodo pri proizvodnji gostinske opreme usmerile v optimalno specializacijo in interno standardizacijo, kar bo nedvomno tako v korist samih delovnih organizacij kot tržišča. Sicer pa bo novoustanovljeni konzorcij za proizvodnjo gostinske opreme povezoval ustanoviteljice tudi v skupnem nastopu pred denarnimi zavodi ter pri naložbah v okviru programa razširitve proizvodnje in zmogljivosti oz. zmanjšanja proizvodnih stroškov.

Tovarna gospodinjske opreme Gorenje Velenje, Loške tovarne hladilnikov Škofja Loka, Tovarna kovinske opreme Primat Maribor in Industrija gostinske opreme IGO iz Ljubljane, ustanoviteljice Konzorcija za gostinsko opremo, bodo dosegle že letos nad 900 milijonov novih dinarjev bruto produkta, od česar bo odpadla tretjina celotnega bruto dohodka na proizvodnjo gostinske opreme.

(vš)

inles
OKNA
VRATA
POLKNA
PRODAJA
NA KREDIT
ribnica

VELEBLAGOVNICA
nama
N
● priporoča potrošnikom hiter, cenen nakup vseh potrebščin za sebe, za družino, za dom in za gospodinjstvo:
● potrošnikom nudi blago na obročno odplačevanje:
● za tuje kupce je v hiši menjalnica.
LJUBLJANA

Potrošniki lahko izbirajo blago v poslovalnicah:
TRGOVSKA HIŠA, Ljubljana, Tomšičeva 2
BLAGOVNICA S STANOVANJSKO OPREMO, Ljubljana, Wolfova 1
KONFEKCIJA ELITA, Ljubljana, Čopova 7
BLAGOVNICA NAMA, Škofja Loka, Kidričeva ulica 1 a

USTAVNE SPREMEMBE BOMO URESNIČEVALI VEČ LET ● USTAVNE SPREMEMBE BOMO URESNIČEVALI VEČ LET ● USTAVNE SPREMEMBE BOMO

mnenju, »prižgali zeleno luč« v smeri izmaličevanja samoupravljanja kot temeljnega družbeno-ekonomskega odnosa. Čeprav ne direktno, pa vendarle tudi ustavna določila nasprotujejo odtujevanju samoupravnih pravic in dolžnosti. V tretjem poglavju temeljnih načel je določeno: »... S produkcijskimi sredstvi v družbeni lastnini gospodarijo neposredno delovni ljudje, v lastnem interesu in v interesu družbene skupnosti ...« ali »Človekovo delo je edina podlaga za upravljanje družbenih sredstev ...« Navedena ustavna določila posredno izključujejo možnost odtujevanja samoupravnih pravic in dolžnosti. Ne dovoljujejo njihovega prenašanja (čeprav zavestno z izvolitvijo) na osebe, ki niso člani delovne skupnosti (na osebe, ki ne vlagajo svojega dela, oziroma ne delajo na produkcijskih sredstvih, s katerimi lahko gospodarijo le delovni ljudje v delovni organizaciji).

V obravnavanih predlogih vidim drug (po vsebini enak) poizkus umetne cepitve enovitosti samoupravnega dela in samoupravne odgovornosti. Ta je močno prisoten v današnji strokovni publicistiki, ki trdi, da so izvršilni organi neki novi strokovni organi ne pa le organi upravljanja s podrobneje določenimi samoupravno-delovnimi funkcijami.

Kakšne bi bile posledice vključevanja »tretjih« v organe upravljanja? Ali omenjena hotenja vodijo k združevanju poklicnega in upravljalskega dela v enovitost delovnih funkcij delavca-samoupravljavca, ki jim pravimo **samoupravno delo**? Prepričan sem, da bi legalizacija predloga glede vključevanja »tretjih« v upravljanje ponovno povzročila graditev umetnih mej med upravljalskim in poklicnim delom. Ponovno bi se začele uveljavljati tendence, da gre v fazi sprejemanja izvršilnih odločitev (v tem vidim le fazo smotrne delitve upravljalskega dela) le za družbeni interes glede strokovnosti teh odločitev, ne pa ob ali v tem tudi za inieres, kdo te odločitve sprejema (za interes sodelovanja samoupravljavca v vseh fazah samoupravnega procesa).

Podobna vprašanja se ob obravnavanem predlogu zastavljajo glede odgovornosti. Večkrat poudarjena družbena težnja, oblikovati takšno organizacijo **samoupravnega dela**, ki bo utrjevala enovito — **samoupravno odgovornost** in ne več deljeno (strokovno ali delovno-pravno in samoupravno-politično odgovornost) odgovornost, bi z uveljavitvijo teh predlogov bila razvrednotena. Kako bi lahko bila opredeljena odgovornost člana organa upravljanja, ki ni član delovne skupnosti? Ali tako, kot je (točneje rečeno ni!) opredeljena odgovornost predstavnikov javnosti v organih upravljanja delovnih organizacij, ki opravljajo dejavnosti posebnega družbenega pomena?

Če gre ob omenjenih predlogih le za dosego cilja večje strokovnosti samoupravnih odločitev, ni potrebno iskati obravnavanih rešitev. Delovne organizacije imajo možnost vključevati zunanje strokovnjake v urejanje svojih notranjih vprašanj. Tega se nekatere v veliki meri tudi poslužujejo. Ob tem pa ni nobenega razloga, ki bi narekoval, da se ti posamezniki vključujejo tudi v organe upravljanja, da s tem soodločajo o reguliranju vseh odnosov znotraj delovne organizacije. Soodločanje torej o tistih odnosih, v katerih sami ne žive in ne delajo. Pri tem pa je popolnoma vseeno, ali se ti posamezniki vključujejo v kolektivni izvršilni organ, ki naj odloča o poslovanju ali v druge, ki naj odločajo o kadrovskih vprašanjih itd.

Ugotovili smo, da ni ovir za vključevanje »zunanjih« strokovnjakov v razreševanje določenih strokovnih vprašanj, ki nastopajo v poslovanju delovne organizacije. V čem je torej bistvo teženj, naj bi takšni posamezniki v prihodnje postali tudi člani organov upravljanja? Ali ne gre pri tem le za skrit interes preko vključenih predstavnikov (nova oblika »stricev«, ki bi naj po teh predlogih bila za svoj prispevek v upravljanju tudi materialno nagrajena) na neekonomski osnovi dosegati boljše rezultate s tem, da se preko teh članov zagotovi vpliv na odločitve naše družbene nadgradnje, bank itd.

Civilno-pravno razmerje z zunanjimi strokovnjaki (svetovalci za določena vprašanja) predstavlja zapolnjevanje vrzeli pri strokovnem delu. Te vrzeli pa so velikokrat posledica neustrezne kadrovske politike, posledica pomanjkanja »formalne« strokovne izobrazbe delavcev na strokovno zahtevnih delovnih mestih. Prav tako (verjetno pa še mnogo bolj) bi tudi vključevanje »tretjih« v organe upravljanja pomenilo iskanje poti, kako ob sodelovanju zunanjih posameznikov zapolnjevati vrzeli, ki jih ugotavljamo pri svojem upravljalskem delu.

Te vrzeli bo moč odpraviti le z aktivnejšo udeležbo zaposlenih v vseh fazah samoupravnega procesa.

PETER TOŠ

DOPISNIKI POROČAJO

● ŠENTJUR

V podjetju Lahka obutev

Podjetje Lahka obutev Šentjur pri Celju je z nakupom nove strojne opreme, zlasti stroja za vbrizgavanje gume, močno povečalo proizvodnjo. Zaradi tega je raziskava tržišča, domačega in tujega, postala nujna.

Po mnenju direktorja sedanja komerciala ni sposobna opraviti tega zahtevnega dela. Zato je na seji delavskega sveta predlagal, naj podjetje razpiše delovno mesto komercialista z ustreznim znanjem. Njegov predlog ni prodrl, ker ga predsednik delavskega sveta — sedanji šef komerciale — ni hotel dati na glasovanje. Direktor je dal zategadelj ustno ostavko.

O sedanjih razmerah v podjetju je razpravljala tudi osnovna organizacija ZKS in je podprla direktorja. Dogovorili so se, da bo upravni odbor na prvi seji delavskega sveta vnovič predlagal razpis delovnega mesta komercialista. Komunisti pa se zavzemajo tudi za sodelovanje s podobno delovno organizacijo, pa tudi za ekonomsko upravičeno integracijo.

(pk)

● ŠOŠTANJ

Pomoč delovnih organizacij

Komunalnih problemov, s katerimi so se srečavali Šoštanjčani iz dneva v dan, je bilo kar precej. Letos pa so se lotili odprave teh težav. Začeli so z akcijo za urejanje mesta, v katero sodi asfaltiranje nekaterih mestnih ulic in cest ter pločnikov, ureditev kanalizacije ter olepšanje zunanje podobe mesta. Krajevno skupnost in druge dejavnike so v prizadevanjih, da bi Šoštanju spremenili videz, podrli tudi tamkajšnji delovni kolektivi, pa tudi sami Šoštanjčani, ki so pomagali pri nekaterih delih s prostovoljnim delom.

(vš)

● VELENJE

Chrommetal h Gorenju

Na referendumu so se zaposleni iz velenjskega Chrommetala odločili, da se delovna organizacija priključi k Tovarni gospodinjske opreme Gorenje Velenje. Osrednji delavski svet TGO Gorenje Velenje je na zadnji seji potrdil priključitev Chrommetala.

Osnovni namen priključitve Chrommetala k TGG Gorenje je povečati proizvodnjo na področju kromanja, izdelave mrež in plastike, predvsem pa osvojiti proizvodnjo vseh tistih galanterijskih izdelkov, ki jih rabijo v Gorenju, kot ročajev, tečajev itd. Nedvomno pa se bodo zmanjšali tudi stroški poslovanja.

Odločeno je tudi, da se bo Chrommetal priključil k Tovarni gospodinjske opreme Gorenje Velenje s 1. januarjem 1970. leta.

(vš)

● MARIBOR

TAM — DEUTZ

Minuli petek so predstavniki TAM in zahodnonemške firme Klöckner-Humbold-Deutz sklenili sporazum o dolgoročnem sodelovanju. Podpisali so tri pogodbe,oin sicer o poslovno tehničnem sodelovanju, o konstrukcijski sodelavi in tehnični pomoči ter pogodbo o financiranju, razširitvi in modernizaciji TAM. Pogodbe so plod 12-letnega uspešnega sodelovanja obeh podjetij.

A. Ž.

● CELJE

V zadnji fazi

Gradnja veleblagovnice, katere investitor je Tehnomercator iz Celja, izvajalec pa gradbeno podjetje Gradis, gre h kraju. Računajo, da bo že novembra v njej prva jugoslovanska razstava trgovinske opreme.

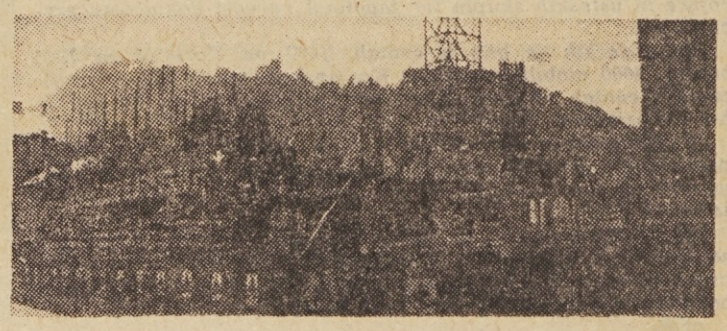

Osrednja slovenska mladinska proslava 50. obletnice SKOJ bo v soboto in v nedeljo v Kozjem pod pokroviteljstvom predsednika Skupščine SR Slovenije Sergeja Kraigherja. Na tem srečanju slovenske mladine bo sodelovalo tudi blizu 2000 mladincev in mladink iz sosednje Hrvaške.

Na slovesnosti bo spregovoril član Izvršnega biroja predsedstva Zveze komunistov Jugoslavije in član Sveta federacije Edvard Kardelj.

Srečanje slovenske mladine v Kozjem bo prikaz njene ustvarjalnosti na vseh področjih, kjer dela, živi, še posebej pa bo pri tem poudarjena obramba domovine in razvijanje bratstva in enotnosti mladine socialistične Jugoslavije. V Kozjem se bodo tako danes in jutri zbrali številni taborniki, planinci, počitničarji, pionirji, nadalje člani podmladka Rdečega križa, Ljudske tehnike, športnih organizacij, predvojaške vzgoje, mladinskih delovnih brigad in pripadniki Jugoslovanske ljudske armade.

V okviru srečanja slovenske mladine bodo jutri v Kozjem organizirali tudi zbor KOZJANSKEGA ODREDA, udeležencev II. kongresa USAOJ iz Slovenije, starih brigadirjev, revolucionarjev, skojevcev itd.

Srečanje slovenske mladine v Kozjem je osrednja politična manifestacija mladine v počastitev 50. obletnice SKOJ, KPJ in sindikatov, slavja pa se bo udeležilo blizu 15.000 mladink in mladincev.

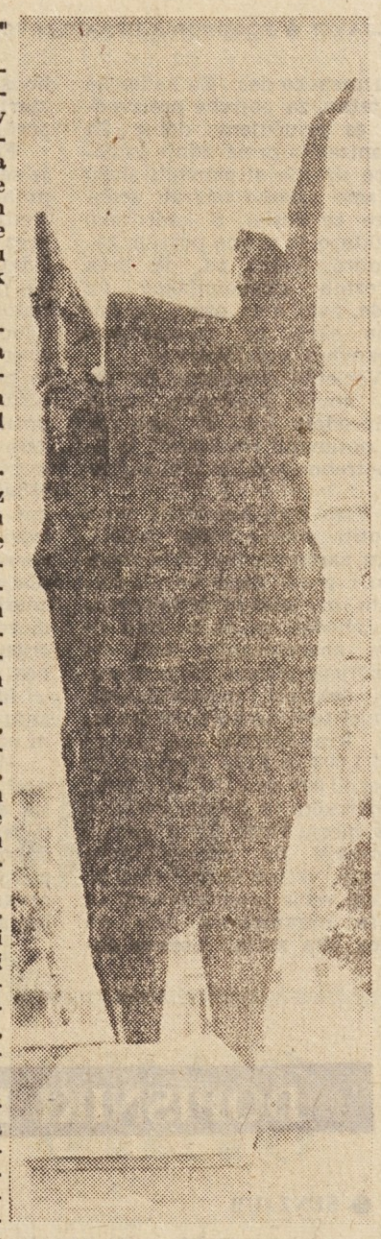

Kozje — spomenik 1235 padlim borcem NOV Kozjanskega

KOZJANSKO V NOB

»LE NAPREJ, ODRED KOZJANSKI!«

Takoj ko je stopil na naša tla zavojevalni škorenj fašizma, so okupatorji začeli z izseljevanjem slovenskih rodoljubov v Hrvaško in Italijo.

K uporu se je organizirano pripravila skupina mladih krških rodoljubov in se s puško v roki dvignila v boj proti okupatorju. S pomočjo domačih izdajalcev je sovražnik sicer prvič po okupaciji slavil neslavno zmago in je uničil skupino mladih borcev, vendar to njihovo veselje ni bilo dolgotrajno, saj je partijsko delo v Sevnici, Brestanici, Senovem, Krškem in v Brežicah, Kozjem, Planiki in v Rogaški Slatini takoj po tragičnem dogodku 28. julija 1941. leta postalo ponovna ovira mirnemu življenju sovražnika, ki je spoznal, da Slovenec ljubi svojo zemljo in noče biti hlapec tujcu.

Že 13. septembra 1941. leta je bila minirana proga na odcepu Brestanica—Krško, razstreljen je bil tudi železniški most. Nemci so ogorčeni aretirali 10 aktivistov, kar je zadalo težak udarec uporu, vendar se je vstaja pod vodstvom Rudija Janhube in Dušana Kvedra organizirano razraščala. Sledile so ponovne saboterske akcije na progi Sevnica—Brežice, terenci so razširjali napredno literaturo in letake, bili so likvidirani nekateri izdajalci slovenskega naroda, nemški župan in drugi. Okupator je postal vse bolj previden in se kruto znašal nad slovenskim ljudstvom.

Dvajsetega oktobra 1941. leta je bilo javno razglašeno izseljevanje Slovencev iz Posavja in Posotelja. To je narodnoosvobodilnemu gibanju narekovalo hitro ukrepanje in že v nekaj dneh je bila ustanovljena Brežiška četa, ki jo je ustanovil in ji poveljeval pokojni narodni heroj Dušan Kveder-Tomaž. Sledile so organizirane vojaške akcije od Brežic do Sevnice, ki naj bi preprečile izseljevanje. Ponovno je okupator pokazal svoj sadizem in aretiral nekaj političnih sodelavcev, kar je pomenilo nov udarec političnemu delu. Zato je Dušan Kveder z nekaj soborci 12. novembra 1941. leta ob 21. uri izvedel vdor v sevniški zapor in osvobodil med drugimi tudi štiri politične jetnike, med njimi domačina Hermana Kolmana in Jožeta Urbančiča-Mihaela. Četa se je številčno okrepljena srdito lotila sovražnikove dejavnosti, toda 28. novembra 1941. leta je pri Podsredi zaradi izdajstva domačinov podlegla okupatorju. Rešili so se le trije borci.

Ko je Stane Rozman zvedel za upor v Posavju, se je s štajerskim bataljonom iz Savinjske doline napotil proti Posavju, vendar zaradi snega in srditega odpora sovražnika ni pravočasno prispel v te kraje, kjer bi se naj njegov bataljon združil z Brežiško četo. Umakniti se je moral v Savinjsko dolino. Brežiška četa je padla. Oborožen odpor je bil za kratek čas prekinjen.

Kmalu po uničenju Brežiške čete se je formirala Antoneskova četa, ki je vodila boje na območju Lisce, Bohorja, Brežic pa tja do Boča. Okupatorju pa se je jeseni 1942. leta v bitki pri Zagorju na Kozjanskem posrečilo razbiti tudi to četo. Ujete partizane — med njimi je bila tudi Tončka Čečeva — je gestapo na nečloveški način mučil in uklenjene v okove vodil po vaseh Kozjanskega; povsod je odkrival sodelavce-aktiviste, jih zapiral, mučil ter nato streljal v Celju in Mariboru.

Že pred padcem čete je krenil na pomoč del II. grupe odredov, žal pa so borci prispeli na Kozjansko le nekaj dni po padcu Antoneskove čete.

Februarja 1943. leta je nad Sromljami padla II. četa. Iz I. čete pa je zrasel Kozjanski bataljon in nato odred, ki se ni boril samo na Kozjanskem, marveč tudi v Slavoniji, na Madžarskem in v Prekmurju ter skupno z Rdečo armado sodeloval pri osvoboditvi tega predela naše domovine. Del odreda, ki je deloval na Kozjanskem, se je do osvoboditve boril na območju svojega stalnega delovanja in je ob osvoboditvi vkorakal v Celje ter v Brestanico, pomagal je razorožiti ostanke nemške vojske in ustaških skupin ter zagotovil varnost domačemu prebivalstvu.

Po podatkih je bilo v enotah NOV na Kozjanskem 1266 borcev, 4000 mobilizirancev iz Kozjanskega pa je bilo v partizanskih enotah na Dolenjskem. Okupator je požgal na stotine hiš v kozjanskih vaseh.

V Kozjanskem odredu in drugih partizanskih enotah je padlo kakih 1000 borcev s Kozjanskega, prav toliko pa je bilo ustreljenih aktivistov, terencev, talcev in žrtev koncentracijskih taborišč.

Kljub zverinskemu in neusmiljenemu divjanju okupatorja so ljudje s Kozjanskega zelo aktivno sodelovali v narodnoosvobodilnem gibanju. Tako je Kozjansko v času narodnoosvobodilnega gibanja prispevalo velik delež za osvoboditev.

KOZJANSKO DANES

KAKO IN KDAJ IZ ZAOSTALOSTI

Ta zapis naj služi kot opozorilo na nekatera dejstva, ki jih mora upoštevati javni delavec, če hoče prikazati razmere na Kozjanskem in njegovo mesto v slovenski skupnosti. Ni namreč dvoma, da je že skrajni čas, da se ne le odgovorni predstavniki naše družbe, marveč vsa naša slovenska skupnost zave, da obstaja na Kozjanskem sicer slikovit, s škodljivimi posledicami civilizacije še neomadeževan košček naše zemlje, katere kmečka idilika pa je žal le posledica skrajne zaostalosti in revščine.

Na Kozjanskem danes živi po oceni blizu 20.000 prebivalcev. Število prebivalstva počasi, a vztrajno pada; pred sto leti je namreč na tem območju živelo še več kot 22.000 ljudi.

Po strukturi prebivalstva se na Kozjanskem 70 % ljudi preživlja z zasebnim kmetijstvom. Če analiziramo strukturo nekmečkega prebivalstva v obeh občinah, pridemo do podatka, da je v šmarski in šentjurski občini zaposlenih od skupnega števila 43.000 le 5664 občanov, kar predstavlja 11,7 % vsega prebivalstva, za samo Kozjansko pa bi bili podatki še manj ugodni. Od vseh zaposlenih izven kmetijstva je po oceni 30 % zaposlenih v terciarnih dejavnostih, vseh zaposlenih v primarnih in sekundarnih dejavnostih — brez zasebnih kmetov — pa je glede na skupno število prebivalcev manj kot 4 %. Povprečna rast števila zaposlenih je v letih 1960—1969 v šmarski občini znašala 5,4 %, v šentjurski občini pa komaj 1 %. Poprečni osebni dohodek na zaposlenega je tako v šmarski kot šentjurski občini izpod 800 N-dinarjev mesečno, in tako za več kot 20 % zaostaja za republiškim povprečjem. Ko podrobneje analiziramo število zaposlenih, pa se nam ponudi tudi podatek, da je iz območja šentjurske občine v tujini zaposlenih že 533 delavcev, kar je več kot tretjina zaposlenih doma, iz šmarske občine pa dela v tujini že blizu 900 občanov.

IZREDNO NIZEK NARODNI DOHODEK

Če skušamo prikazati razmere kmetijstva v šmarski in šentjurski občini, se moramo ustaviti najprej pri povprečni velikosti kmetijskega gospodarstva, ki znaša za šmarsko občino 6,5 ha, za šentjursko pa 4 ha zemlje. Podatki o povprečni velikosti obdelovalnih kmetijskih površin na kmetijsko gospodarstvo pa kažejo, da le-ti ne presegajo 2,8 ha. In če živi na povprečnem posestvu najmanj tričlanska družina, potem sledi zaključek, da mora en hektar obdelovalne zemlje preživeti enega občana. Gibanje velikosti kmetijskih gospodarstev pa kaže, da je drobljenje posestev v obeh občinah proces, ki ga ni mogoče zaustaviti.

Ob podatkih o strukturi posestev velja pretehtati tudi podatek o narodnem dohodku in podatke o skupnih obremenitvah kmečkega prebivalstva. Šentjurska občina je ustvarila 1960. leta 89.355 S-dinarjev narodnega dohodka na prebivalca, kar je bilo le 32,1 % povprečnega narodnega dohodka na prebivalca v Sloveniji, šmarska občina pa 94.820 S-dinarjev, kar je predstavljalo 34,1 % slovenskega povprečja. Do leta 1966 je ta odstotek narasel v šentjurski občini na 40,1 % in v šmarski na 43,4 %, podatki za leto 1968 pa so zopet presenetljivo neugodni: narodni dohodek v šmarski občini je za eno desetino manjši in znaša 43,3 % republiškega povprečja, v šentjurski občini pa je zdrknil celo na 37,3 % republiškega povprečja.

Ta podatek si lahko razlagamo z neugodnimi strukturalnimi premiki zadnjih dveh let. V šentjurski občini je namreč začel delež delež kmečkega prebivalstva zopet naraščati in se je samo lani dvignil za več kot 1 %. Danes znaša narodni dohodek na prebivalca v šentjurski občini 336.000 S-dinarjev, v šmarski občini pa 390.000 S-dinarjev. Za primerjavo naj omenimo, da je narodni dohodek na prebivalca lani znašal v republiki že blizu 900.000 S-dinarjev. Na občinski skupščini v Šmarjah pa ocenjujejo, da je na Kozjanskem narodni dohodek na prebivalca — po zelo optimističnih ocenah — le 242.000 S-dinarjev, kar predstavlja komaj 27 % republiškega povprečja. Kljub temu, da je bil skupen narodni dohodek iz kmetijstva v šmarski občini lani za 71,1 % večji kot 1964. leta in v šentjurski občini za 72 % večji, so bile skupne obremenitve kmetijstva lani v šmarski občini za 87,3 % večje, v šentjurski občini pa za 77 % večje kot 1964. leta.

DAJATVE NARAŠČAJO, DOHODKI STAGNIRAJO

Primerjave kažejo, da je obremenitev kmetijstva na območju šmarske in šentjurske občine mnogo višja kot v drugih občinah. Ne smemo pa ob tem prezreti tudi dejstva, da so mimo davčnih obremenitev tudi izredno visoke druge obremenitve občanov na tem območju. Občani so doslej vložili v šmarski in šentjurski občini blizu 80 % lastnih sredstev za elektrifikacijo in za obnovo požganih domačij, v zadnjih letih pa z različnimi samoprispevki v delu in denarju gradijo ceste, vodovode in popravljajo šole. Po ocenah so občani vložili v vodovode, ceste in v šolstvo v delu in denarju na območju občine Šmarje v lanskem letu več kot 360 milijonov S-dinarjev, na območju šentjurske občine pa samo za ceste IV. reda več kot 60 milijonov S-dinarjev.

POVPREČNA SOCIALNA PODPORA KOMAJ 54 N-DIN

V šmarski občini prejema družbeno pomoč 376 občanov v povprečnem znesku 69 N-dinarjev, v občini Šentjur pa prejema takšno pomoč 312 občanov v znesku 67 N-dinarjev mesečno. Če upoštevamo samo tako imenovane socialne podpore, lahko ugotovimo, da je v šentjurski občini povprečna socialna podpora komaj 54 N-dinarjev. Toda povedati je tudi treba, da prejema večina podpirancev mesečno socialno podporo v znesku komaj 30 N-dinarjev in da znašajo vse socialne podpore v šentjurski občini 89 milijonov S-dinarjev, vsi predvideni dohodki proračuna iz kmetijstva pa komaj 76 milijonov, ali 13 milijonov S-dinarjev manj kot vse socialne podpore, Podrobna analiza gibanj teh dveh kategorij tako kaže, da socialne podpore nenehno naraščajo, dohodki iz kmetijstva pa stagnirajo. Revščina je pač kakor bolezen, ki najčešče napada slabotne in nepreskrbljene!

LE ENA TELOVADNICA

Kljub prizadevanjem za izenačitev pogojev za šolanje mladine v šmarski in šentjurski občini ugotavljajo, da je na območju obeh občin skupaj 41 šolskih stavb, od teh pa so bile po osvoboditvi zgrajene štiri, med obema vojnama nobena, avstroogrska monarhija pa jih je zgradila 37. V kakšnem stanju so ta poslopja, nam pove podatek, da je danes pouk še vedno v šestih poslopjih, ki so bila zgrajena pred marčno revolucijo 1848. leta. Prizadevanja za dvig kvalitete pouka pa tudi ne morejo roditi posebnih uspehov, če vemo, da ima od vseh šol le ena usposobljeno telovadnico, še vedno pa je sedem šolskih stavb brez vodovoda.

SKRAJNO NEPRIMERNE CESTE

Cestno omrežje je na Kozjanskem zelo razvejano.

Toda ni nam potreben izvedenec, da ugotovimo skrajno neprimernost cest, ki so često za promet z osebnimi vozili komajda prevozne. Podatki za šmarsko in šentjursko občino nam povedo, da je od 72 km cest II. reda moderniziranih oziroma asfaltiranih le 49 %, da je od skupno 174 km cest III. reda asfaltiranih le 3 %, od vseh 305 km cest IV. reda pa je asfaltiranih manj kot 1 %. Še vedno je mnogo cest IV. reda, ki komaj še zaslužijo to ime!

NIZKA PRORAČUNSKA POTROŠNJA

Podoba razmer na Kozjanskem ne bi bila popolna, če ne bi omenili proračunske potrošnje, ki je po podatkih za lani znašala v šmarski občini — brez šolstva — 21.899 S-dinarjev na prebivalca, v šentjurski občini pa 23.235 S-dinarjev. S kolikšnimi sredstvi razpolagata občinska proračuna, je razvidno iz absolutnih številk: šmarski proračun je lani razpolagal s 678 milijoni 683.900 S-dinarjev, šentjurski pa s 394 milijoni 995.000 S-dinarjev. Bančni kapital ukinjenih investicijskih skladov znaša za šmarsko občino nekaj več kot 50 milijonov S-dinarjev, za šentjursko pa nekaj manj kot 20 milijonov S-dinarjev. To so poleg izredno šibkih lokalnih cestnih skladov edina sredstva, s katerimi lahko »gospodarita« obe občini!

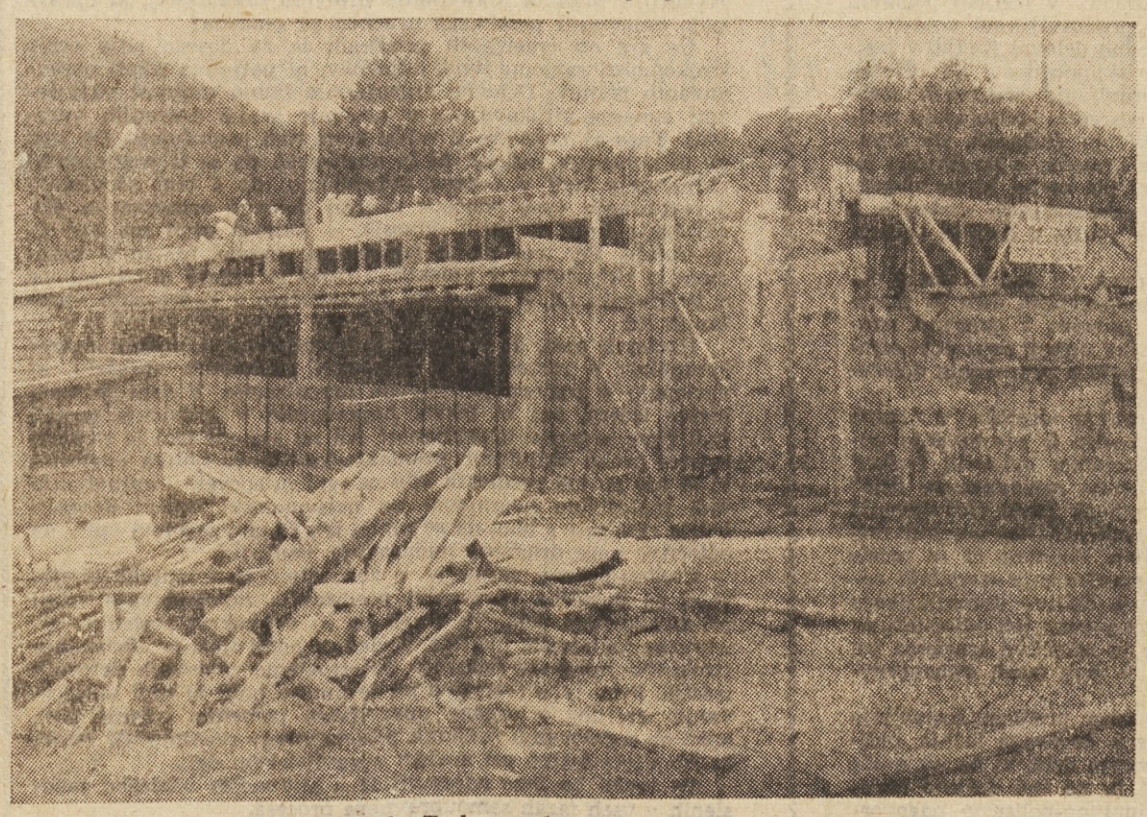

V Rogaški Slatini raste nova šola. To bo za zdaj ena izmed redkih sodobnih šol v šmarski občini

GOVORI BENJAMIN BOŽIČEK, PREDSEDNIK OBČINSKE SKUPŠČINE ŠMARJE PRI JELŠAH

Najprej ceste!

Te dni, ko smo obiskali Benjamina Božička, predsednika občinske skupščine Šmarje pri Jelšah, je v šmarski občini izredno živahno; tu namreč potekajo zadnje priprave za veliko slavje v Kozjem, ko bo mladina proslavila 50. obletnico SKOJ, KPJ in sindikatov in ko se bodo zbrali preživeli borci proslavljenega Kozjanskega odreda. Kljub časovni stiski je šmarski župan našel toliko časa, da je odgovoril na nekaj novinarjevih vprašanj.

»Trudimo se, da bi kar najbolje obdelali in prikazali probleme Kozjanskega, kajti spoznati in upoštevati moramo posebne razmere v tej pokrajini, ki se kažejo v odročnosti, zapostavljenosti in hkrati v zaostalem kmetijstvu,« je pripovedoval Benjamin Božiček. »Menim, da bi morali iskati osnovne vzroke zaostalosti Kozjanskega v zanemarjeni cestno-prometni povezanosti tega področja. Z naglim porastom uporabe cestnih motornih vozil in turizma so namreč postale ceste izredno pomembne za gospodarski razvoj nekega območja, zlasti še, če ima to območje glavne razvojne možnosti edinole na področju sekundarnih in terciarnih dejavnosti. Ta pa v polni meri velja prav za Kozjansko. Na Kozjanskem in morda sploh v šmarski občini pa nimamo niti ene same sodobne ceste. Zavoljo tega je pred nami glavna naloga: da uredimo in rekonstruiramo cestno omrežje.«

»Katero cesto morate najprej rekonstruirati oziroma zgraditi?«

»Najprej moramo začeti z gradnjo oziroma z rekonstrukcijo tako imenovane kozjanske magistrale. To je zdaj cesta III. reda in poteka iz Bistrice ob Sotli do Podsrede preko Kozjega, Lesičnega, Ledinšce, Pokorne in Planinske vasi, s krakoma Planina—Sevnica in Šentjur. Če hočemo kaj pomagati zares zaostalim krajem na Kozjanskem, potem moramo združiti vse sile in omenjeno cesto zgraditi in asfaltirati do 1971. leta. Končno pa smo začeli z rekonstrukcijo za našo občino zelo pomembne ceste od Mestinj proti Pristavi in Podčetrtku. Del te ceste bomo že letos asfaltirali, dokončno pa bo modernizirana prihodnje leto.«

»Kaj v občini trenutno še gradite?«

»Za cesto od Mestinj proti hrvaški meji se mi zdi najpomembnejša gradnja nove osemletke v Rogaški Slatini, ki bo zgrajena do julija prihodnjega leta. Mimogrede naj omenim, da smo v zadnjih nekaj letih samo v gradnjo šol vložili več kot 700 milijonov S-dinarjev. Sicer pa kratkoročni program razvoja občine do konca prihodnjega leta predvideva poleg elektrificiranja devetih naselij, novogradnje in dograditve 76 kilometrov krajevnih cest V. reda in še nekaterih pomembnih komunalnih objektov tudi gradnjo vodovodov v številnih naseljih. S pomočjo prispevkov občanov, ki znašajo od 200 do 250 S dinarjev na gospodinjstvo, nam bo uspelo dokončati do konca prihodnjega leta več kot 80 kilometrov primarnega in sekundarnega vodovodnega omrežja.«

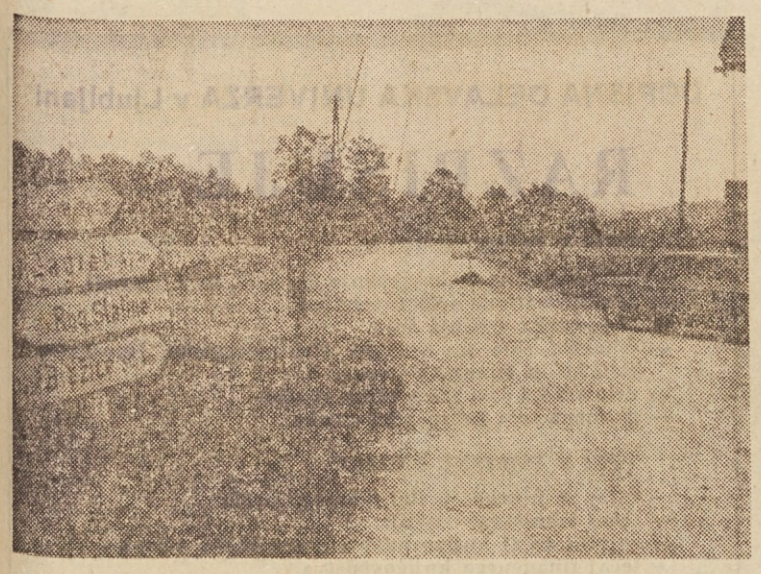

Te dni so tudi v šmarski občini začeli z rekonstrukcijo nekaterih cest, med njimi najprej ceste II. reda od Mestinj proti hrvaški meji

V šmarski občini so v zadnjem obdobju kljub precejšnji zaostalosti le zgradili tudi številna stanovanja za delavce v tamkajšnjih podjetjih. Na sliki: stanovanjska bloka v Šmarjah pri Jelšah

KOZJANSKO

Pojem Kozjanskega se je kot geopolitični pojem začel splošno uporabljati šele v zadnjih letih NOV, oziroma takoj po osvoboditvi. Kaj danes predstavlja Kozjansko, je glede na občo rabo pojma še vedno sporno; posamezniki namreč opisujejo Kozjansko v širšem ali v ožjem smislu. Doslej najbolj podrobno in tudi najboljšo omejitev Kozjanskega je podal dr. Marjan Žagar v svoji študiji »Kozjansko, gospodarsko geografska problematika«. V tej študiji šteje za Kozjansko ozemlje, ki ga na jugu omejujeta Orlica in Bohor, na severu Rudnica in Žusem, na vzhodu dolina srednje Sotle in Sotla sama, na zahodu pa ozemlje med Volušem in Brezami ter Kalobjem. Občine, katerih ozemlja obsegajo Kozjansko, često uporabljajo ta pojem za opisovanje kmetijskih in tudi v občinskih merilih zaostalejših predelov. Tako v občini Šmarje Kozjansko zajema skoraj ves jugozahodni predel občine, v občini Šentjur jugovzhodni del, v občini Laško vzhodni del, medtem ko občine Spodnjega Posavja zajemajo severni višinski predel Kozjanskega. Kakorkoli že omejujemo Kozjansko — več kot tri četrtine vsega ozemlja je razdeljenega med občini Šmarje pri Jelšah in Šentjur pri Celju, ostanek ozemlja med sosednje družbeno politične skupnosti

USPEŠNO DELO KRAJEVNIH SKUPNOSTI V OBČINI ŠMARJE PRI JELŠAH

Zgrajene so bile številne CESTE, POTI IN VODOVODI...

Med najuspešnejše krajevne skupnosti v šmarski občini lahko štejemo skupnosti Pristava, Kristan vrh, Podčetrtek, Polje ob Sotli, Bistrica ob Sotli, Kozje, Virštajn in Šmarje pri Jelšah

Tajnik občinske skupščine Šmarje pri Jelšah MIRKO ZAVRŠNIK nam je posredoval zanimive podatke o tem, kaj vse so naredile krajevne skupnosti v šmarski občini od 1964. leta dalje, odkar so bile ustanovljene. Že na prvi pogled lahko ugotovimo, da je bilo v vsaki krajevni skupnosti storjenega mnogo. Zgrajenih je bilo veliko število cest in poti, mnogo vodovodov, bencinskih črpalk, lovskih domov, gasilskih domov, mostov in drugih komunalnih objektov. Zato je prav, da ob tej priložnosti naštejemo vsaj tisto, kar so v zadnjem obdobju naredile posamezne krajevne skupnosti.

● ŠMARJE PRI JELŠAH: v tej krajevni skupnosti so zgradili ceste Korpule—Brecljevo, Ješovec—Sv. Rok, Ješovec—Cerovec, Zadrže—Globoko, Haler—Vrh, Šmarje—Sv. Miklavž, M. Pristava—Bobovo in Stranje—Polenca. Razen tega so v tej krajevni skupnosti zgradili še vodovod Dolga gora—Šmarje, bencinsko črpalko in lovsko kočo.

● ŠENTVID: v šentviški krajevni skupnosti so zgradili ceste: Šentvid—Mlače—Završe, Šentvid—Bodrež in Grobeljno—Platinovec, vodovoda iz Ponkvice do Šentvida in iz Grobeljnega do Platinovca.

● VINSKI VRH: v tej krajevni skupnosti je bila zgrajena cesta Vinski vrh—Šentjanž—Šmarje.

● SLADKA GORA: ta krajevna skupnost je zgradila v zadnjem obdobju dve cesti, in sicer od Sladke gore do Pečice in od Sladke gore do Dolge gore. Zgrajeni pa so bili tudi štirje vodovodi, in sicer od Belega potoka do Pijavca, od Sladke gore do Nove vasi, v Gradcu in Polžanski gorci.

● MESTINJE: zgradili so cesto Mestinje—Vrh in vodovod Beli potok—Lemberg.

● KOSTRIVNICA: občani so zgradili dve cesti: Zg. Gabernik—Kostrivnica in Podturn—Kostrivnica.

● ROGAŠKA SLATINA: nove ceste so zgradili od Brezovca do Ceste, cesto v Rajnkovcu in od Starega Cola do Nimna. Razen tega so rekonstruirali vodovod v Rogaški Slatini in zgradili mostova v Sečovem in Irjem.

● ROGATEC: v tej krajevni skupnosti so v minulem obdobju štirih let uredili kanalizacijo, zgradili vodovod, naredili pločnike in avtobusna postajališča.

● DOBOVEC: v tej krajevni skupnosti je bila zgrajena cesta Dobovec—Sv. Rok.

● STOJNO SELO: zgrajena je bila cesta Stojno selo—Tuncovec.

BREST
POHIŠTVO

● PRISTAVA: med novimi cestami naj omenimo cesti Sodna vas—Sv. Ema in Vonarje—Nimno, razen tega pa še gradnjo vodovoda in gradnjo mostov.

● ZIBIKA: zgrajena je bila nova cesta Orehovec—Tinsko.

● KRISTAN VRH: zgrajen je bil vodovod.

● PODČETRTEK: v krajevni skupnosti Podčetrtek so zgradili cesto Imeno—Imenska gorca in Golobinjek—Pecelj ter vodovod.

● VIRŠTAJN: v tej krajevni skupnosti so zgradili tri ceste, in sicer od Sel do Zg. Virštajna, od Sel do Verač in od Virštajna do Verač.

● BUČE: zgrajena je bila cesta v Bučah, prav tako pa so v tej krajevni skupnosti dobili nov vodovod.

● POLJE OB SOTLI: v krajevni skupnosti Polje ob Sotli so zgradili cesto Polje—Brezovec in nov vodovod.

● BISTRICA OB SOTLI: zgrajene so bile ceste Črešnjevec—Križni vrh, cesti v Trebčah in v Zagaju ter vodovod Dekmanca.

● PODSREDA: v tej krajevni skupnosti so zgradili pet cest: Preska—Osredek, cesto v Gorjanah, odseke Poklek—Križe, Podsreda—Gradišče, Železno—Gorjane ter vodovoda v Gorjanah in Pokleku.

● LESIČNO: med novimi cestami naj omenimo cesto v Ortnicah, Penkovem selu, ceste Polana—Penkovo selo, Dobliježiče—Čatež in Gubno—Marof. Nov vodovod pa so zgradili v Penkovem selu in na Drenskem rebru.

● ZAGORJE: zgrajena je bila cesta Zagorje—Topolovo ter nov vodovod.

● KOZJE: v krajevni skupnosti Kozje so bile zgrajene ceste Gruska—Vrh, Kozje—Zdole in cesta v Veterniku. V Šonovem so rekonstruirali vodovod. Razen tega so v tej krajevni skupnosti zgradili še gasilski dom, ki je danes vreden blizu 60 milijonov starih dinarjev, lovsko kočo in bencinsko črpalko.

Vrednost del na cestah v krajevni skupnosti šmarske občine ocenjujejo na milijon novih dinarjev, vrednost vodovodov na 51 milijonov novih dinarjev, vrednost zgrajenih mostov na 40.000 novih dinarjev, vrednost bencinskih črpalk, lovskih koč ter gasilskega doma v Kozju pa na 1,200.000 novih dinarjev; vrednost novozgrajenih kanalizacij znaša 500.000 novih dinarjev. Skupna vrednost vseh opravljenih del se približuje 54 milijonov novih dinarjev.

Krajevne skupnosti so prispevale v delu in materialu za gradnjo cest blizu 80 % potrebnih sredstev ali 800.000 novih dinarjev. K stroškom za gradnjo vodovodov pa so posamezna gospodarstva prispevala 3000 do 5000 novih dinarjev v gotovini, vrednost njihovega dela pa znaša v poprečju 1000 novih dinarjev. Tako znaša skupni prispevek občanov za gradnjo vodovodov blizu 800.000 dinarjev. Prispevki za mostove, ki so jih dali občani, znašajo 36.000 novih dinarjev. Prispevki občanov za gradnjo gasilskega doma v Kozjem, za gradnjo lovskih koč in bencinskih črpalk pa so znašali v delu, materialu ali v gotovini več kot 200.000 novih dinarjev. Skupaj so torej občani za gradnjo objektov prispevali 1,841.000 novih dinarjev, preostala sredstva pa so prispevale delovne organizacije šmarske občine, komunalni sklad občine Šmarje, za večje objekte, kot je vodovod v Rogaški Slatini, pa so bili najeti krediti. Razen tega so krajevne skupnosti v šmarski občini opravile in še opravljajo mnogo del na komunalnih objektih, zlasti pri sanaciji vodnjakov, poteh in drugem. Zato moramo ob tej priložnosti posebej pohvaliti krajevne skupnosti v Pristavi, Kristan vrhu, Podčetrtku, Polju ob Sotli, Bistrici ob Sotli, Kozjem, Virštajnu in v Šmarjah. Za vsem tem delom pa so tudi ljudje. Prav je, da najprizadevnejše omenimo v tem zapisu. Največ zaslug za gradnjo številnih komunalnih objektov gre *Antonu Soku* iz Kozjega, *Viliju Plevniku* iz Virštajna, *Alojzu Vrenku* iz Sedlarjevega—Polja, *Slavku Podojsteršku* iz Podčertka ter *Vinku Skaletu* iz Sladke gore.

Občinsko središče Šmarje pri Jelšah

DELAVSKA ENOTNOST

Glasila republiškega sveta ZS za Slovenijo, izdaja ČZP Delavska enotnost v Ljubljani. List je bil ustanovljen 20. novembra 1942. Ureja ga uredniški odbor. Glavni in odgovorni urednik

MILAN POGAČNIK

Naslov uredništva in uprave Ljubljana, Dalmatinova ul. 4 poštni predal 313/VI, telefon uredništva 316-672, 316-695, 312-402 in 310-033, uprave 310-033. Račun pri Narodni banki v Ljubljani, št. NB 501-1-991, devizni račun pri Kreditni banki in hranilnici Ljubljana, št. 501-620-7-2000-10-3204-486 — Posamezna številka stane 50 N-par — 50 S-din — Naročnina je četrtletna 6,50 N-din · 650 S-din · polletna 13 N-din · 1300 S-din in letna 26 N-din · 2600 S-din — Rokopisov ne vračamo — Poštnina plačana v gotovini — Tisk in klišeji ČZP »Ljudska pravica« Ljubljana

GOSTINSTVO IN TURIZEM V ŠMARSKI OBČINI

Dva nova hotela

Sedanje in planirane potrebe po gostinskih in zdraviliško turističnih storitvah narekujejo v naslednjem obdobju usmeritev vseh sil v občini v izboljšanje poslovnih razmer gostinskih in turističnih delovnih organizacij. Kot je povedal predsednik občinske skupščine Šmarje pri Jelšah **Benjamin Božiček**, mora veljati prednost odpravi dosedanjih pomanjkljivosti, zlasti tistih, ki ne terjajo večjih investicijskih vlaganj, marveč so pogojene z organizacijskimi sposobnostmi in nedovzetnostjo krajevnih dejavnikov.

Na področju zdraviliškega turizma bo potrebno povečati zmogljivosti do take mere, da bo zares omogočeno racionalno izkoriščanje prirodnih pogojev. To je še posebej nujno, ker narašča interes tujih gstov za zdravljenje v Rogaški Slatini, tako da se bo v prihodnjem obdobju število tujih nočitev več kot podvojilo. Gradnja novih hotelov in obnova sedanjih kapacitet ne bosta vplivali samo na izboljšanje zdraviliško-turistične dejavnosti, marveč bosta hkrati zagotovili ugodnejše pogoje za razvoj počitniškega, izletniškega in tranzitnega turizma.

Planirana investicijska sredstva za gradnjo novih zmogljivosti temeljijo v veliki meri na možnosti najetja kreditov, za kar pa v spremenjenih pogojih gospodarjenja ni realnih garancij. Iz tega razloga bo treba poučiti pogoje, ki bi omogočili udeležbo tujega kapitala pri nadaljnjem razvijanju turistično-gostinske dejavnosti v šmarski občini.

Medtem ko pomeni gostinska dejavnost v Rogaški Slatini integralni del turistične dejavnosti, zaradi česar bodo njene razvojne možnosti odvisne in vključene v okvir razvoja turizma, bo potekal nadaljnji razvoj gostinske dejavnosti v drugih krajih šmarske občine predvsem v znamenju zadovoljevanja potreb domačega prebivalstva. Zaradi skromnih investicijskih možnosti bodo tako v prihodnjem obdobju le delno izboljšani oprema in nekateri gostinski lokali.

V naslednjih letih pa bo tudi zasebno gostinstvo v šmarski občini dobilo večji pomen. Mreža zasebnih gostišč se bo namreč razširila tudi na področja, kjer jih do sedaj ni bilo in kjer so možnosti za rentabilno poslovanje. Zasebnemu sektorju gostinstva bo omogočeno poslovanje v turističnih centrih, pri čemer ne bo administrativnih meja, marveč bodo o obstoju in uspešnosti poslovanja obratov odločali predvsem tržni zakoni.

INDUSTRIJA:

Visok devizni učinek

Po predvidevanjih delovnih organizacij šmarske občine bodo morale le-te do konca prihodnjega leta vložiti v investicije blizu 12 milijonov 400.000 N-dinarjev. Te naložbe so utemeljene s tem, da bi mogla industrija prihodnje leto izvoziti na konvertibilna tržišča za 37 % več blaga. Zlasti je pomembno dejstvo, da obsega že sedanji izvoz industrijskih podjetij šmarske občine blizu 75 % celotne proizvodnje in da zaradi le neznatnega uvoza reprodukcijskega materiala dosegajo visok devizni učinek.

TRGOVINA:

Po poti specializacije

Program razvoja trgovske mreže šmarske občine v naslednjem obdobju temelji na dosedanjih značilnostih poslovanja ter dejanskih možnostih, ki jih razkriva celoten družbeno-ekonomski razvoj.

Upoštevajoč razmere na tržišču ter kupno moč prebivalstva v šmarski občini bo razvoj trgovine še naprej potekal po poti specializacije trgovskih poslovalnic, kar bo mogoče doseči z razširitvijo zdajšnjih poslovnih prostorov in z dograditvijo novih prodajaln v Rogaški Slatini, Podčetrtku in v Ratanjski vasi. S tem se bo trgovina znatno približala potrebam potrošnika, ker bo v njej imel mnogo večjo izbiro blaga kot doslej.

Zlasti v Rogaški Slatini bo potrebno trgovsko dejavnost prilagoditi specifičnim zahtevam kraja in s tem v zvezi razširiti poslovanje. Pri tem ne bodo smeli prezreti tudi vprašanja obratovalnega časa trgovin, ki naj bi bil poslej odvisen od porasta turizma, od krajevnih prilik in potreb.

GOZDARSTVO:

Velelniki zdajšnjega časa

Ekonomski položaj gozdarstva na območju šmarske občine je zaradi neugodne strukture med iglavci in listavci ter zavoljo razdrobljenosti gozdov precej težaven, se pa tudi v prihodnje ne bo mogel bistveno izboljšati. Potrebno bo torej pot do boljših uspehov iskati predvsem v organizaciji dela, v skrbnejšem izkoriščanju lesne gmote in v večji uporabi mehanizacije. Prav tako bo treba nadaljevati z gradnjo gozdnih komunikacij, saj gostota letih zdaj še ne zadovoljuje. Smiselno bi se bilo odločiti tudi za gojenje hitro rastočega drevja na vseh predelih šmarske občine, kjer so za to ugodni naravni pogoji.

KMETIJSTVO:

INTENZIVIRATI PROIZVODNJO!

Naraščanje življenjskega standarda ter s tem v zvezi večanje potrošnje kmetijskih dobrin nujno terja tudi v šmarski občini intenziviranje kmetijske proizvodnje. Povsem očitno je, da na področju kmetijstva v šmarski občini obstajajo še znatne rezerve. Ta trditev je zasnovana zlasti na primerjavah rezultatov, ki jih dosegajo posamezni obrati družbenega sektorja oziroma zasebniki v kooperacijski proizvodnji, in med rezultati zasebnih kmetovalcev, ki niso vključeni v proizvodno sodelovanje.

V nadaljnjem razvoju kmetijstva v šmarski občini je torej potrebno zagotoviti hitrejši razvoj tistih dejavnosti kmetijstva, za katere so posebno ugodni pogoji. To pa so zlasti živinoreja, sadjarstvo in deloma vinogradništvo. Da bi v šmarski občini čimprej intenzivirali kmetijsko proizvodnjo, bo v prihodnje potrebno širše vključevanje individualnega kmetijstva v družbeno-organizirano proizvodnjo.

REPUBLIŠKA ZAKONODAJA BO MORALA ODGOVORITI NA MARSIKATERO VPRAŠANJE, KI SE PORAJA V ZVEZI Z ZAPOSLOVANJEM NA DELOVNA MESTA Z NEPOLNIM DELOVNIM ČASOM ● ZLASTI NA PODROČJU IZOBRAŽEVANJA SO UTEMELJENE MNOGE IZJEME

SIGNALI

Zlasti zadnje dni na različnih sestankih delavci s področja izobraževanja opozarjajo na probleme, ki nastajajo v zvezi z izvajanjem zakona o spremembah in dopolnitvah temeljnega zakona o delovnih razmerjih. Gre za tisto novo določilo zakona, po katerem delovnih mest z nepopolnim delovnim časom ne morejo zasesti tisti, ki so že zaposleni. Taka delovna mesta je treba objaviti oziroma razpisati in jih zasesti s tistimi nezaposlenimi ali le delno zaposlenimi, ki ustrezajo pogojem teh delovnih mest. Take objave in razpise naj bi delovne organizacije vsakih šest mesecev ponovile, dokler ta delovna mesta ne bi bila zasedena v skladu z določili zakona. Republika pa lahko s svojim predpisom tudi drugače uredi vprašanja iz tega določila. In ker do 16. avgusta, ko naj bi tak republiški predpis že imeli, le-tega ni bilo in ga še ni, je nastal preplah, kaj zdaj, kako naj ravnamo, da bo zakonu vseeno zadoščeno, a da bomo dopustili tudi specifične izjeme, ki jih bo očitno republiški zakon moral uveljaviti.

UTEMELJENE IZJEME

POISKATI MORAMO ORIGINALNE REŠITVE ZA ŠOLSTVO

Najprej smo obiskali direktorja Centra strokovnih šol v Ljubljani tovariša **Janeza Železnika**, ki je nastalo situacijo zelo plastično ilustriral.

»To zakonsko določilo močno prizadene strokovno šolstvo, pa tudi visoko. V našem šolskem centru imamo na primer več visokokvalificiranih predavateljev — zunanjih sodelavcev, ki poučujejo tedensko po nekaj ur. Tako na primer inženir kemije poučuje štiri do šest ur tedensko kemijo in optiko na fotografski šoli. Ta inženir kemije je obenem znan fotografski amater, ki zna kemijo prilagajati fotografskemu poklicu. Ali drugi primer: imamo en sam oddelek steklarjev, pohištvenih steklarjev in brusilcev stekla. Njim predava kemijo inženir kemije, ki sicer dela v gradbeništvu in pozna problematiko steklarstva. Oba opisana kemika ne more nadomestiti en sam kemik, ker gre za specifična znanja.

Drugi primer: po učnem načrtu imamo šest ur slovenščine v vsakem oddelku. Učna obveznost profesorice slovenščine je 22 ur. Ker pa je oddelkov štiri, mora profesorica poučevati dve uri več in je zato nagrajena. Na Republiškem sekretariatu za prosveto in kulturo pa smo prav za tak primer dobili pojasnilo, da moramo tudi za dve uri razpisati delovno mesto z nepolnim delovnim časom. Menim, da je nesmiselno za dve uri pouka tedensko nastavljati novega učitelja in da je pedagoško nesprejemljivo, da isti predmet v istem razredu poučujeta dva učitelja. Pristojni republiški organi bi morali dati jasno navodilo, kako je v takih primerih prav ravnati. Takih primerov je namreč več, tudi pri drugih splošnih predmetih, predvsem pa tudi pri strokovnih predmetih.

Tretjič: iz posebnega razloga se ta problem javlja tudi na poklicnih šolah, kjer so fondi učnih ur za posamezne predmete različni glede na različne letne izmene. Tako na primer poučuje profesor zgodovine v prvi izmeni samo 20 ur, da bi v drugi izmeni poučeval 26 ur. V takih primerih se sporazumemo, da profesor dve učni uri iz prve izmene nadoknadi v drugi, za dve uri preko učne obveznosti pa ga dopolnilno nagrajujemo. Šole s periodičnim poukom so pač v tem pogledu specifične in če republiški zakon teh specifičnosti ne bo upošteval, bodo šolski kolektivi stalno obremenjeni z nepotrebnimi razpravami o kadrovskih zasedbah in šole bodo imele tudi velike izdatke za razpise ob že tako skromnih denarnih sredstvih.

Mi doslej delovnih mest z nepolnim delovnim časom nismo javljali Zavodu za zaposlovanje. Zavedamo se namreč, da so naši predavatelji iz proizvodnje za nas zelo dragoceni večletni strokovni sodelavci, ki jih ne želimo izgubiti ali zamenjati s slabšimi. Osebno dvomim, da bi danes med nezaposlenimi dobili prav tako izkušene kadre.

Sicer pa nas praksa sama sili, da iščemo originalnih rešitev in jih tudi najdemo, kadar šole dobro sodelujejo. Zaposlili smo učitelja geografije za nepolni delovni čas, za 8 ur. Ta profesor pa je v rednem delovnem razmerju na eni izmed ljubljanskih gimnazij zopet z nepolno delovno obveznostjo. Dogovorili smo se, da bomo njegove bruto osebne dohodke obračunavali po obračunu z gimnazijo, profesor pa bo na matični gimnaziji prejemal svoje osebne dohodke. Odbor za šolstvo pri mestni skupščini Ljubljana, Temeljna izobraževalna skupnost ali Zavod za šolstvo, bi lahko zbral podatke o zasedenosti učiteljev in potrebah in tako omogočil, da bi šole bolj pogumno nastavljale učitelje, seveda ko bi se lahko glede njihove polne delovne obveznosti dogovarjale z drugimi šolami. V središčih, kjer je velika koncentracija šol, so take rešitve možne in koristne.«

POTREBUJEMO PREDAVATELJE, KI POZNAJO TEORIJO IN PRAKSO

O istem problemu smo se pogovarjali tudi s predsednico Zveze delavskih univerz Slovenije, tovarišico **Tilko Blaha**, saj je na področju izobraževanja odraslih ta problem še celo zelo zapleten.

»Po naravi dela imamo pri delavskih univerzah dve vrsti delovnih mest. Ena so tista, na katerih lahko delo opravlja vsakdo, ki je za določeno delo usposobljen, ne glede na to, ali je že zaposlen, ali je le delno zaposlen ali sploh še ni zaposlen (finančno knjigovodstvo, tehnična dela v servisu, predavatelji splošnih izobraževalnih predmetov, učitelji tujih jezikov). So pa še druga delovna mesta, pri katerih je narava dela takšna, da zanjo ni bistveno vprašanje, ali lahko delo opravlja nekdo, ki je že zaposlen, le delno zaposlen ali tudi še nezaposlen, pač pa, kdo je boljši strokovnjak, specialist, metodik, pedagog in andragog.

Problem nastaja pri tistih sodelavcih delavskih univerz, ki posredujejo predavanja s področja družbenega oziroma strokovnega izobraževanja in delno tudi s področja splošnega izobraževanja (šole za starše, šole za življenje, zdravstvena vzgoja). Torej gre za tiste predavatelje, pri katerih je poleg strokovne usposobljenosti nujno potrebno tudi poznavanje družbene oziroma strokovne prakse. Predavatelj s področja delovnih razmerij ali ekomonike podjetja namreč ni samo posredovalec znanja o pravnih normah oziroma ekonomskih zakonitostih, temveč mora tudi sam stalno spremljati samoupravno prakso, živeti sredi nje, da bi lahko skupaj s slušatelji razreševal probleme, s katerimi se ti v svojih delovnih organizacijah srečujejo. Nekdo torej, ki še ni zaposlen, ki sam še ni aktiven samoupravljavec in strokovnjak s praktičnimi izkušnjami za določena vprašanja, tega dela ne more opravljati dobro. Podobno je s predavatelji strokovnega izobraževanja, ker se to izobraževanje povezuje s spremembami v tehnologiji in organizaciji dela in torej ne more dobro strokovno izobraževati nekdo, ki sam ni sredi delovnih procesov in zato tudi ne more povezovati teorije in prakse.

Dejavnosti delavskih univerz so tudi tako raznovrstne, da je nemogoče zaradi tega doseči večjo koncentracijo dela pri manjšem številu predavateljev in na tak način morda zmanjšati delovna mesta z nepolnim delovnim časom. Nasprotno, težimo k še večji specializaciji predavateljev. Že danes pri 53 delavskih univerzah sodeluje nad 3000 predavateljev različnih strok, različnih poklicev, katerih delovno razmerje predavateljev je tudi različno. Skorajda ni predavateljev, ki bi bili v rednem delovnem razmerju. Velik del predavateljev je z delavskimi univerzami v civilnopravnem delovnem razmerju, se pravi, da sklepajo pogodbe za določen obseg predavanj, ki pa letno ne sme presegati 30 dni. Kar precej pa je tudi predavateljev, ki imajo na delavskih univerzah delovno razmerje z nepolnim delovnim časom. Kolikor so še na razpolago nezaposleni ali delno zaposleni dobri strokovnjaki in metodiki, bi jih za nekatere predmete morda kot predavatelje lahko zaposlili. Vendar je to bolj malo verjetno, saj dobrih strokovnjakov nasploh primanjkuje, delavske univerze pa so seveda zainteresirane, da dobe predavatelje, ki nimajo le formalne šolske izobrazbe, pač pa, da so resnično najboljši metodiki, ljudje, ki poznajo prakso in ki imajo ne nazadnje tudi posebno nagnjenje za izobraževalno delo z odraslimi.

Republiškemu sekretariatu za delo smo v mesecu avgustu predlagali dvoje. Prvič, da z republiškim predpisom predvidi drugačen način razpisovanja delovnih mest z nepolnim delovnim časom, kot to predvideva TZDR, kajti objavljanje razpisov vsakih šest mesecev bi za delavske univerze bil precejšen strošek. Drugič, da se za civilnopravna delovna razmerja za posamezne izobraževalne in intelektualne storitve strokovnjakov oziroma pedagogov predvidijo možne izjeme v tem smislu, da bi se podaljšal čas pogodbene delovne naloge. Če namreč specializiran predavatelj v enem letu ne sme opraviti več predavanj, kot je obseg dela 30 dni, to marsikdaj že utesnjuje izvajanje zastavljenih izobraževalnih programov.«

SONJA GAŠPERŠIČ

PRIHODNJIČ: Pomočnik republiškega sekretarja za delo tovariš Rado Miklič — TEZE ZA ZAKON BODO ŠE SEPTEMBRA

Živahna sezona

ENOTEN PROGRAM POMURSKIH DELAVSKIH UNIVERZ

Murskosoboška, lendavska, ljutomerska in gornjeradgonska delavska univerza nastopajo v letošnji jesensko-zimski izobraževalni sezoni s skupnim programom. Na prvo mesto postavljajo izobraževanje samoupravljavcev in članov samoupravnih organov.

Predavanja s področja samoupravnih odnosov bodo razdeljena v šest skupin in med drugim bodo obravnavala tudi problematiko oblikovanja in delitve dohodka in novosti v sistemu samoupravljanja. Slušatelji teh predavanj pa si bodo ob koncu lahko tudi sami izbrali poljubno temo za obravnavo.

Na delavskih univerzah pa pripravljajo tudi seminarje za občinske odbornike in člane svetov občinskih skupščin. Ta oblika izobraževanja je nova in izhaja iz spoznanja, da je odbornikova dejavnost zelo zahtevna in odgovorna.

Na področju strokovnega izobraževanja bodo organizirali poklicne šole za šivilje in krojače, delovodsko šolo, tečaje za ozke profile poklicev, tečaje o varstvu pri delu ter tečaje civilne zaščite.

»Govore strokovnjaki« je naslov bogatega cikla predavanj za kmetovalce. Pomurska pokrajina s pretežno kmetijskim obeležjem narekuje delavskim univerzam, da organizirajo vsako zimsko sezono številna praktična predavanja za kmetovalce. Letos so izbrali kar 18 tem, med katerimi je npr. tema »turizem na vasi« prvič na programu.

Poleg še drugih oblik izobraževanja bodo delavske univerze tudi to sezono predvajale v številnih vaseh filme, kar je ponekod edina zabava.

Delavske univerze v Pomurju skušajo tudi dobiti ustrezne strokovnjake kot stalne predavatelje, ker si od tega obetajo večjo kvaliteto posredovanja predavanj.

ERNEST RUŽIČ

pohištvo in oprema za vaš dom

lesnina

centrala ljubljana titova 51

DOPISNA DELAVSKA UNIVERZA v Ljubljani

RAZPISUJE

VPIS V DOPISNE ŠOLE

— osnovnošolsko izobraževanje (5., 6., 7. in 8. razred)
— administrativna šola (dveletna)
— ekonomska srednja šola
— tehniška šola (za strojno, elektrotehniško, lesnoindustrijsko in kemijsko stroko)
— delovodska šola (za strojno stroko)
— poklicna šola kovinarske stroke

VPIS V DOPISNE TEČAJE

— tečaj nemškega in italijanskega jezika
— tečaj tehniškega risanja
— začetni tečaj knjigovodstva z analitično evidenco
— tečaj finančnega knjigovodstva
— tečaj za skladiščnike
— tečaj za kontrolorje in preddelavce v kovinarski stroki
— tečaj za varnost pri delu
— tečaj za letno preverjanje znanja iz varstva pri delu.

Vpisujemo v septembru in oktobru.

Podrobnosti o sistemu dopisnega izobraževanja, učnem programu in o pogojih za vpis boste lahko zvedeli iz prospekta, ki vam ga pošljemo na vašo zahtevo.

Svoj naslov napišite s tiskanimi črkami.

Za prospekt pošljite znamko v vrednosti 2 dinarja na naslov: **Dopisna delavska univerza Ljubljana**, Parmova 39, telefon 316-043, 312-141, poštni predal 106.

Iz republiške izobraževalne skupnosti

Točnost izračunov

Že zadnjič smo zapisali, da je izvršni odbor Republiške izobraževalne skupnosti na svoji zadnji seji opredelil tudi izhodišča, na osnovi katerih bo strokovna služba pripravila izračun potrebnih finančnih sredstev za izobraževanje v SRS v letu 1970. Vsi so ugotavljali, da bodo v prihodnjem letu očitno potrebna dokaj večja sredstva za izobraževanje kot letos, da bo pri odločitvah potrebno spoštovati že sprejeta stališča, seveda pa tudi upoštevati realne zmogljivosti, a da bo ob tem odločanju izrednega pomena, da bodo vsi izračuni natančni in točni, brez rezerv. Skratka, [illegible] za takšno kvantifikacijo izhodišč, ki jo bo mogoče [illegible]arjati vsestransko bodisi v skupščini RISK ali v Skupščini SRS in pred izvršnim svetom in ki bo izhajala iz sprejetih zakonov ali družbenih dogovorov na najvišji ravni v Sloveniji.

OD SPREJETIH STALIŠČ NI MOGOČE ODSTOPATI

Izredno se bodo povečala sredstva za osebne dohodke prosvetnih delavcev, saj je leto 1970 zadnje leto, ki je v stališčih Skupščine SRS in izvršnega sveta predvideno v okviru triletne sanacije materialnega položaja šolstva. V povprečju naj bi se osebni dohodki povečali za okoli 23—25 % (upoštevajoč pri tem letošnje 13 % povišanje osebnih dohodkov v Sloveniji), seveda pa to ne pomeni, da se bo tudi celotna masa za osebne dohodke povečala le za ta odstotek. Kategorija učiteljev s srednjo izobrazbo je namreč v šolstvu zastopana skoraj s 70 %, prav pri njej pa so predvidena povišanja najvišja. Izvršni odbor je naročil strokovni službi, naj izračun za maso osebnih dohodkov pripravijo v dveh inačicah: prva naj bi upoštevala merila Kataloga sindikata, ki je kot širok družbeni dogovor o vrednotenju dela družbenih dejavnosti že sprejet, druga inačica pa naj bi upoštevala povprečne osebne dohodke v vseh dejavnostih (brez šolstva), seveda glede na različno izobrazbo, kajti tako izhodišče vsebujejo za sanacijo osebnih dohodkov prosvetnih delavcev stališča Skupščine SRS. Pri izračunu naj bi upoštevali tudi izhodišče Kataloga, da so povprečni osebni dohodki v osnovnem šostvu in v srednjem enaki in da se upošteva dejanska izobrazba, ob čemer pa bi seveda morali predvideti tudi določena sredstva za dokvalifikacijo učnega kadra.

DOLGOLETNO ZAOSTAJANJE SREDSTEV ZA MATERIALNE IZDATKE

Glede izračuna sredstev za materialne izdatke so sklenili, da bodo posebej prikazali potrebe, ki nastajajo zaradi letošnje 9 % podražitve, v nadaljnjih dveh izračunih pa bodo prikazali, kaj pomeni poleg tega še 30 % oziroma 50 % povečanje sredstev za materialne izdatke. Končno je bilo lani v Skupščini SRS jasno povedano, da bo treba sredstva za materialne stroške občutno povečati leta 1970, ker jih v letu 1969 ni bilo mogoče povečati za več kot 6 %.

Poleg tega bo izračun prikazal kvantifikacijo obvez, ki izhajajo iz zakona o amortizaciji. Upoštevali bodo tudi merilo Kataloga za formiranje skladov skupne porabe v višini 6,5 % od bruto osebnih dohodkov, pri čemer pa gre le za 0,67 % dejansko novih sredstev, saj ostala sredstva so se že doslej zbirala.

Glede šol pri delovnih organizacijah so sklenili, da jih bodo materialno obravnavali enakopravno, torej kot druge srednje šole, drugi pa naj potem odločijo, ali jih bomo lahko v letu 1970 financirali v celoti ali le sofinancirali.

Izračun sredstev za investicije bo poleg sredstev za investicije v visoko in osnovno šolstvo moral upoštevati tudi soudeležbo republike pri investicijah za srednje šolstvo, dijaške domove in investicije v posebno šolstvo. Dejstvo je namreč, da s programom »100 let osnovne šole — 100 novih šol« zaostajamo in da je skrb za investicije v srednje šole in dijaške domove precej neopredeljena.

-g.

SLOVENJ GRADEC: POUDAREK NA OSNOVNEM IN STROKOVNEM IZOBRAŽEVANJU

Delavska univerza Slovenj Gradec bo pripravila v novi izobraževalni sezoni osemletko za odrasle, dvoletno administrativno šolo, dvoletno trgovsko poslovodsko šolo, dvoletni delovodski šoli kovinske in lesne stroke, tečaj za polkvalificirane gostinske delavce ter začetni in nadaljevalni tečaj nemškega jezika.

(vš)

SLOVENSKA BISTRICA: PRIČAKUJEJO VEČJI ODZIV DELOVNIH ORGANIZACIJ

V občini Slovenska Bistrica je še vedno veliko število občanov, zlasti mlajših, z nedokončano osnovno šolo. Zato se je Delavska univerza odločila letos ponovno organizirati osemletko za odrasle. Pričakujejo večji odziv zlasti iz delovnih kolektivov, kjer je še vedno zaposlenih veliko število delavcev z nepopolno osemletko.

VIKTOR HORVAT

LJUTOMER

Dvajsetega septembra bodo v Ljutomeru prve športne igre sindikalnih organizacij občinskih uprav Pomurja. Delavci občinskih skupščin Ljutomera, Radgone, Lendave in Sobote se bodo pomerili v odbojki, kegljanju, streljanju in šahu.
se—

RAVNE

Igralci ravenskega Fužinarja so gostovali na Češkoslovaškem, kjer so odigrali v devetih dneh deset tekem, kar vsekakor predstavlja svojevrsten rekord. Najprej so se v Bratislavi pomerili z najboljšo ekipo tega mesta — Slavijo, ki so jo premagali s 3:2, že naslednjega dne pa so izgubili proti vrsti Žiline z 1:3. Zatem so sodelovali še na velikem turnirju v Liptovskih Hradagih. V predtekmovanju so zmagali v eni izmed skupin, v finalu pa so izgubili le tekmo proti vrsti Dubrave z 0:2 in tako zasedli drugo mesto. Ravenčan Košuta je bil najboljši igralec turnirja in je zato prejel posebno nagrado.
I. P.

GORNJA RADGONA

Danes so odprli v Gornji Radgoni tradicionalni Pomurski sejem, jutri pa se bodo na dirkališču Trate pomerili motoristi na peščeni stezi. Doslej so se prijavili za tekme predstavniki Avstrije, ČSSR in domačih klubov.

V predtekmovanju se bodo pomerili mopedisti iz Kranja in Radgone. Organizator prireditve je Avto-moto društvo Gornja Radgona.
se—

SLOVENJ GRADEC

Letos poteka 15 let, odkar so v Slovenj Gradcu začeli igrati rokomet. Ta šport se je v mestecu med Pohorjem in Uršljo goro hitro razširil in postal najbolj popularen v občini. Ekipa Partizana iz Slovenj Gradca je doslej že trikrat osvojila prvo mesto v slovenski ligi ter zmagala še na številnih drugih tekmovanjih doma in v tujini. Požrtvovalni igralci in funkcionarji amaterji so vložili v delo že mnogo truda, za kar pa niso prejeli nikakršnega plačila. Pred leti so si zgradili tudi igrišče ter uredili še razsvetljavo, tako da lahko igrajo tudi nočne tekme. Požrtvovalnim igralcem in funkcionarjem so na nedavnem turnirju podelili v znak priznanja tudi plakete in diplome.
I. P.

ZG. POLSKAVA

Po enoletni prekinitvi sodelovanja odbojkašev iz Zg. Polskave v mariborsko-celjski ligi so se prizadevni športniki pod vodstvom predsednika kluba tov. Jožeta Ferka odločili vrniti v tekmovalno ligo. Ker je finansiranje športne dejavnosti v občini zelo skromno, so letos tudi odbojkarji iz Zg. Polskave ostali brez občinskih sredstev za športno dejavnost. Ta sklep pa ni potrl tamkajšnjih športnikov. Odločili so se, da bodo potrebna sredstva za tekmovanja zbrali sami s pomočjo občanov. Leto, ki je minilo brez ligaških tekmovanj, so domačini izkoristili za priprave in pridobitev novih članov.

Prizadevnost in delavnost polskavskih odbojkarjev se je izkazala že na turnirju, ki so ga organizirali v Zg. Polskavi ter presenetljivo premagali iskušeno ekipo Branik Hoče z rezultatom 2:1, nato pa s tesnim rezultatom izgubili srečanje z ekipo iz Črešnjevca, člana mariborsko-celjske lige.
V. HORVAT

KRŠKO

Občinski sindikalni svet Krško je nedavno razpisal občinske sindikalne športne igre, ki so postale že tradicionalne; letos jih namreč organizira že osmič. Preteklo leto je bilo na športnih igrah 300 udeležencev iz 13 delovnih organizacij. Sodeč po prijavah pa bo letošnja udeležba še večja od lanskoletne, saj so športne igre edina oblika, kjer se delavci merijo na športnem področju. Komisija za šport pri občinskem sindikalnem svetu, ki jo vodi Mirko Avsenak, je organizacijo iger dobro pripravila.

Udeleženci bodo tekmovali v plavanju (moški-ženske), odbojki (moški-ženske), balinanju, atletiki, rokometu, malem nogometu, krosu, streljanju, šahu, namiznem tenisu in kegljanju. Igre so se pričele 9. septembra, končale pa se bodo do dneva republike.
K. PAVLIHA

TRIKON

TOVARNA PLETENIN IN KONFEKCIJE

KOČEVJE

izdeluje

- moške hlače
- moške suknjiče
- damska krila
- pletenine vseh vrst
- posteljno perilo
- NAJNOVEJŠI MODELI, UGODNE CENE

Ženska ekipa Elektro Gorice, ki je zmagala v odbojki

XIV. LETNE ŠPORTNE IGRE ELEKTROGOSPODARSTVA SLOVENIJE

Velik propagandni pomen

Športniki slovenskega elektrogospodarstva so imeli od 28 do 30. avgusta svoje XIV. letne športne igre, na katerih se je zbralo blizu 600 tekmovalk in tekmovalcev iz 13 elektrogospodarskih podjetij Slovenije.

Upravni odbor ZSSA Elektra se je na pobudo nekaterih družbeno političnih delavcev, predvsem pa republiškega poslanca Ivana Krefta, odločil, da bo priredil letos igre v Pomurju. Po nekaj posvetih je izbral kraje Slatino Radenci, Gornjo Radgono, Mursko Soboto in Videm ob Ščavnici. Ta odločitev je terjala seveda precej prizadevanj in tudi temeljite priprave, ker so omenjeni kraji med seboj nekoliko oddaljeni in je bilo treba zaradi tega zbrati več organizacijskega kadra, vrh tega pa poskrbeti za potrebna prenočišča.

Ne glede na vse to pa je nastopanje športnikov elektrogospodarstva na tridnevnih tekmah vzbudilo v teh krajih veliko zanimanje in je imelo zlasti za tamkajšnjo mladino velik propagandni pomen, saj domači športniki in družbenopolitični delavci pričakujejo na ta račun precejšnjo poživitev športne in rekreativne dejavnosti.

SLOVESEN ZAČETEK

Na slavnostnem odru so se zbrali republiški poslanec Rado Pušenjak, predsednik občinske skupščine Gornja Radgona, Branko Zadravec, predsednik ObZTK Gornja Radgona, Tone Znidarič, vodilni delavci slovenskega elektrogospodarstva in povabljeni avstrijski gostje.

Takoj po slovesni otvoritvi so začeli svoje tekme kegljači, namiznoteniški igralci, šahisti in tekači čez drn in strn. Le-ti so imeli glede vremena smolo, naslednji dan pa je vse pozdravilo izredno lepo vreme, ki je trajalo vse do konca iger, tako da so se tekme v atletiki, malem nogometu, odbojki, plavanju, športnem ribolovu in streljanju odvijalo nemoteno.

Največ tekmovalk in tekmovalcev je nastopilo v atletiki, kjer je sodelovalo v tekih na 100 in 60 m, štafeti 4-krat 100 m, metu krogle, skoku v višino in daljino blizu 200 nastopajočih. Močna udeležba je bila še v kegljanju s 24 moškimi in 3 ženskimi vrstami, v streljanju s 23, v šahu s 16 ter v namiznem tenisu s 14 moškimi in 4 ženskami vrstami.

OGORČENI BOJI

Kot vsako leto, so tudi tokrat tekmovalce spodbujale lepe simbolične nagrade, pokali v obliki pomurskih »pitere«, razen tega pa še prehodni pokal uredništva »Elektrogospodarstva« za najboljši skupni dosežek in pa pokal za največjo udeležbo. Zato so bilo zlasti tekme v odbojki, kegljanju, namiznem tenisu, šahu in streljanju na visoki ravni.

Tekme so potekale na vseh igriščih brez zapletov saj so se organizatorji zelo potrudili. Posebej velja poudariti, da so imeli nastopajoči veliko gledalcev, sploh pa je razveseljivo, da si je ogledala tekme v velikem številu mladina zlasti atletiko v Murski Soboti ter nogomet v Radgoni. Kaže torej, da je bil letošnji osnovni namen propagande za perspektivni razvoj športa v teh krajih dosežen.

NEKATERA MNENJA

Brez dvoma je vredno nakazati še nekaj misli, ki so jih izrazili ob igrah vidnejši politični in športni predstavniki teh krajev:

Rado PUŠENJAK, republiški poslanec: »Klub temu, da opravljajo delavci elektrogospodarstva izredno pomembne, odgovorne in težke naloge, ne zanemarjajo športnega udejstvovanja. To jih povezuje in poglablja tovarištvo. Vaše prizadevanje na športnem polju naj bo zgled drugim slovenskim delavcem in kolektivom. Kakor potrebuje gospodarstvo električno energijo, potrebuje družba zdrav rod.«

Branko ZADRAVEC, predsednik občine Radgona: »Zadovoljni smo, da ste si tokrat izbrali za svoja športna tekmovanja naše kraje, ki ležijo ob sami državni meji severovzhodne Slovenije ter da bo slavna manifestacija to veliko prireditve v našem znamenitem zdravilišču Radenci.«

Tone ŽNIDARIČ: »Zahvaljujem se vam v imenu domačih organizatorjev in naše mladine, da ste ji z vašimi igrami pripravili toliko športnih užitkov in ji dali spodbudo za njeno dejavnost v športu in rekreaciji.«

LOVORIKA V MARIBOR

Čeprav je bilo že pred začetkom pričakovati, da bodo letos dosegli največji uspeh predstavniki Elektrogospodarstva Maribor, so ob koncu nekateri še upali na osvojitev pokala uredništva »Elektrogospodarstva«. Zmaga pa je po pričakovanju pripadla Elektrogospodarstvu Maribor, medtem ko so pokal za najbolj množično udeležbo prejele Soške elektrarne v trajno last, ker so ga osvojile že tretjič po vrsti.

REZULTATI: Atletika - člani do 30 let: 100 m: Njivar (El. M.) 11,5; višina in daljina: Bole (TE Soš.) 165 in 650; krogla: Kravanja (Soš. el.) 12,16 (rekord iger), 4 × 100 m: Elektro Gorica 48,9; kros 1000 m Elektro Gorica 3:02,5. — Člani do 40 let: 100 m: Grilj (El. M.) 12,4; višina: Majhen (El. M.) 155; daljina: Grilj (El. M.) 567; kros: Soš. elektrarne 1:45,0. — Člani nad 40 let: 60 m: Jošt (El. Kr.) 8,2; višina: Podgornik (EGM) 135; daljina: Turnšek (EGM) 527. — Članice: 60 m, višina in daljina: Srebrnič (Soš. el.) 8,4, 1,28, 439; krogla: Kačič (EGM) 12,61 — Ekipe: moški: Soške elektrarne 2443 točk, ženske: Elektro Gorica 3932. — Namizni tenis - moški: Elektro Ljubljana, ženske: Elektro Celje. — Odbojka - moški: Elektro Gorica, ženske: Elektro Gorica. — Kegljanje - moški: Elektro Celje 439 pegljev in Ropret (El. Kr.) 428, ženske: EGM 280 in Lahovnik (EGM) 178. — Streljanje: Elektro Maribor 642 krogov in Podgornik (EGM) 171, pištola: Skok (El. M.) 66 krogov. — Nogomet: EGM (Trbovlje). — Ribolov: Elektro Maribor 92 in Batagelj (El. M.) 41. — Plavanje - člani do 40 let: Arženšek (EGM), nad 40 let: Turnšek (EGM), članice: Berčičeva (EGM).

Pokal »Elektrogospodarstva«: Elektrogospodarstvo Maribor 33 točk, Elektro Ljubljana 21, Elektro Gorica 20, Elektro Maribor 20 itd.
TONE BANČIČ

ZOBNA KREMA

Signal

TRAJNO VARUJE VAŠE ZOBE

Ne oklevajte! Še danes kupite odlično zobno kremo »SIGNAL« — svetovni izdelek. Vsebuje med drugim HEKSAKLOROFEN in fosfate. Za Jugoslavijo izdeluje VEDROG — Ljubljana

PRVO MEDREPUBLIŠKO SREČANJE GRADBINCEV — ŠPORTNIKOV V MARIBORU

IGRE BODO POSTALE TRADICIONALNE

Tako kot na primer železarji uživajo tudi slovenski gradbinci na športnem področju že vrsto let velik ugled. Ni jim in nikoli jim tudi ni bilo vseeno, kako preživljajo svoj prosti čas njihovi delavci, kaj delajo, ko pride nedelja, ko pridejo počitnice...

Zato se samoupravni organi v gradbeništvu že vrsto let trudijo, da bi nudili svojim ljudem tudi na področju rekreacije kar največ. In kdor na primer spremlja razvoj vsakoletnih športnih iger v gradbeništvu, ki so bile letos že XIX. zapovrstjo, mora vsekakor priznati, da trud in vložena sredstva v to dejavnost niso bila proč vržena in, da so se doslej že več kot dobro obrestovala.

No, razvoj športnih srečanj gradbincev gre svojo pot. Vsako leto pride do česa novega, da — lahko bi dejali — najrazličnejših kvalitetnih izboljšav tako v organizacijskem pogledu teh množičnih srečanj, o katerem moramo govoriti le v superlativih, kot kvalitetnih sprememb v samem tekmovalnem sistemu.

Na letošnjih XIX. letnih športnih igrah gradbincev, ki so bile konec junija v Mariboru, pa so se predstavniki gradbenih kolektivov skupno z gosti iz Hrvatske med drugim domenili, da se bodo prvo nedeljo v septembru srečale reprezentance gradbincev Zagreba in najboljše ekipe z letošnjih mariborskih športnih iger.

SRS : HRVATSKA 10:8

Dogovora so se gradbinci držali.

Tako smo bili minulo soboto priča v Mariboru prvemu prijateljskemu srečanju gradbincev Hrvatske in Slovenije.

Ker so na srečanju tekmovale le izbrane ekipe predstavnikov Slovenije in Hrvatske, se je na slovesni otvoritvi, ki je bila v Ljudskem vrtu, zbralo le 112 tekmovalcev, ki so se kmalu zatem pomerili v odbojki, kegljanju, streljanju, malem nogometu, namiznem tenisu in šahu.

To pot so bile tekme tudi za gledalce na moč zanimive. Na igriščih so se namreč vrstila zares kvalitetna srečanja, saj vemo, da dela danes v gradbeništvu vrsta dobrih športnikov.

Težko bi dejali, katera srečanja so bila najbolj razburljiva, katera so nudila tako nastopajočim kot gledalcem največ športnega užitka. Vsekakor pa moramo omeniti odlične kegljače — lovoriko v tej lepi športni kanogi so odnesli kegljači mariborskega Konstruktorja, in pa kvalitetna srečanja v malem nogometu. V tej športni panogi, ki je prinesla gledalcem nedvomno precej veselja, so razmeroma gladko zmagali gostje.

V skupnem rezultatu so osvojili najvišjo lovoriko predstavniki slovenskih gradbenih podjetij, ki so zmagali v štirih disciplinah (kegljanju, odbojki, streljanju in šahu). Tako je drugo mesto z dvema zmagama (v malem nogometu in namiznem tenisu) to pot pripadlo gostom iz Hrvatske.

Ker je prinesla zmaga v vsaki disciplini dve točki, poraz pa eno, je bil torej končni rezultat srečanja v Ljudskem vrtu 10:8 v korist SRS. Predstavniki Slovenije so prejeli za lep uspeh velik pokal v trajno last.

PRIJAVLJAJO SE NOVE REPREZENTANCE

Vsekakor ne moremo mimo tega, da so organizatorji, tudi to pot so bila to mariborska gradbena podjetja Konstruktor, Stavbar in Tehnogradnje, odlično izpeljali razmeroma zahtevno organizacijo tekem. Sicer pa, v tem pogledu je imel organizator konec junija veliko zahtevnejšo nalogo...

Ko smo se v večernih urah srečali s predstavniki ekip in organizatorjev na sprejemu, ki ga je priredil pokrovitelj iger dipl. ekon Adolf Derganc, generalni direktor SGP Konstruktor Maribor, je seveda nemudoma stekla beseda o nadaljnjih načrtih.

»Zanimivo je, da se za srečanje že danes interesirajo tudi gradbinci iz drugih naših republik...,« mi je povedal Tone Zidarič, član organizacijskega komiteja. »Tako vse kaže, da bomo v prihodnje, morda že naslednje leto, igre popestrili z novimi reprezentancami. Nekak tih dogovor je, da bodo prihodnje leto organizirali srečanje Zagrebčani. Vse namreč kaže, da bodo postale tekme tradicionalne...«
A. ULAGA

Tekmovanja v malem nogometu štejejo med najbolj razburljiva srečanja na športnih srečanjih gradbincev

KOPER

Jesenske delavsko-športne igre

Komisija za šport in rekreacijo pri Obalnem sindikalnem svetu Koper je v počastitev 50-letnice sindikatov razpisala tekmovanja v okviru jesenskih delavsko športnih iger 1969. Člani bodo lahko tekmovali v malem nogometu, odbojki, balinanju, šahu ekipno in posamezno, straljanje ekipno in posamezno, namiznem tenisu ekipno in posamezno ter v kegljanju ekipno in posamezno.

Le v malem nogometu lahko nastopajo igralci, ki niso vsaj eno leto aktivno igrali za kakšen klub. Ta omejitev je bila potrebna, ker je bilo s strani tekmujočih veliko pripomb, da zmagujejo ekipe, ki so sestavljene iz igralcev raznih obalnih klubov.

SLOVENSKA BISTRICA

Skromno število ekip

V občini Slovenska Bistrica se je pričel jesenski del tekmovanja v občinski odbojkarski ligi. Nastopali bodo trije najboljši klubi: Impol iz Slovenske Bistrice, O. K. Črešnjevec in O. K. Polskava iz Zgornje Polskave, ki si je pridobil pravico nastopanja na spomladanskem turnirju.

Organizatorju, svetu za telesno kulturo in rekreacijo v občini, ni uspelo vključiti v to tekmovanje večjega števila ekip. Predvsem velja to za ekipe iz vrst družbeno političnih organizacij in delovnih kolektivov, ki jih na območju občine ni tako malo. Le-ti se najpogosteje izgovarjajo na pomanjkanje finančnih sredstev, v nekaterih primerih pa tudi na pomanjkanje dobre volje posameznikov. Vsekakor si bo organizator tudi v nadalje prizadeval, da bodo postale občinske športne igre bolj množične.
V. HORVAT

Jubilejni turnir

Slovenjegraški rokometaši so priredili v počastitev 15-letnice rokometnega športa v tem mestu in 40-letnice športnega udejstvovanja v Mislinjski dolini velik turnir, kjer so sodelovale še ekipe Celja, Slovana, Grafičarja iz Čakovca in Varteksa iz Varaždina. Po zanimivih dvodnevnih borbah so zmagali prvoligaši iz Celja, ki so premagali vse tekmece. Ekipa slavljencev — rokometaši Slovenj Gradca — so bili drugi, potem ko so v zadnji tekmi podlegli s 14:11 ekipi slovenskega prvoligaša.

Rezultati: SOBOTA — Celje : Slovan 13:18, Varteks : Slovenj Gradec 15:17, Celje : Grafičar 21:14, Slovan : Slovenj Gradec 17:25, Varteks : Grafičar 7:11.

NEDELJA: Slovan : Varteks 16:8, Grafičar : Slovenj Gradec 6:13, Celje : Varteks 15:9, Slovan : Grafičar 18:10, Celje : Slovenj Gradec 14:11.

Vrstni red: Celje 8, Slovenj Gradec 6, Slovan 4, Grafičar 2, Varteks 0 točk.
I. P.

RAVNE NA KOROŠKEM

Konec avgusta je bil na Ravnah mali atletski kriterij slovenskih mest, ki so se ga udeležili atleti iz Trbovelj, Novega mesta, Jesenic, Postojne, Raven in nekaterih drugih mest, kjer atletika ni zelo razvita. Namen kriterija je, da bi v omenjenih mestih vzbudil interes za kraljico športov.
I. P.

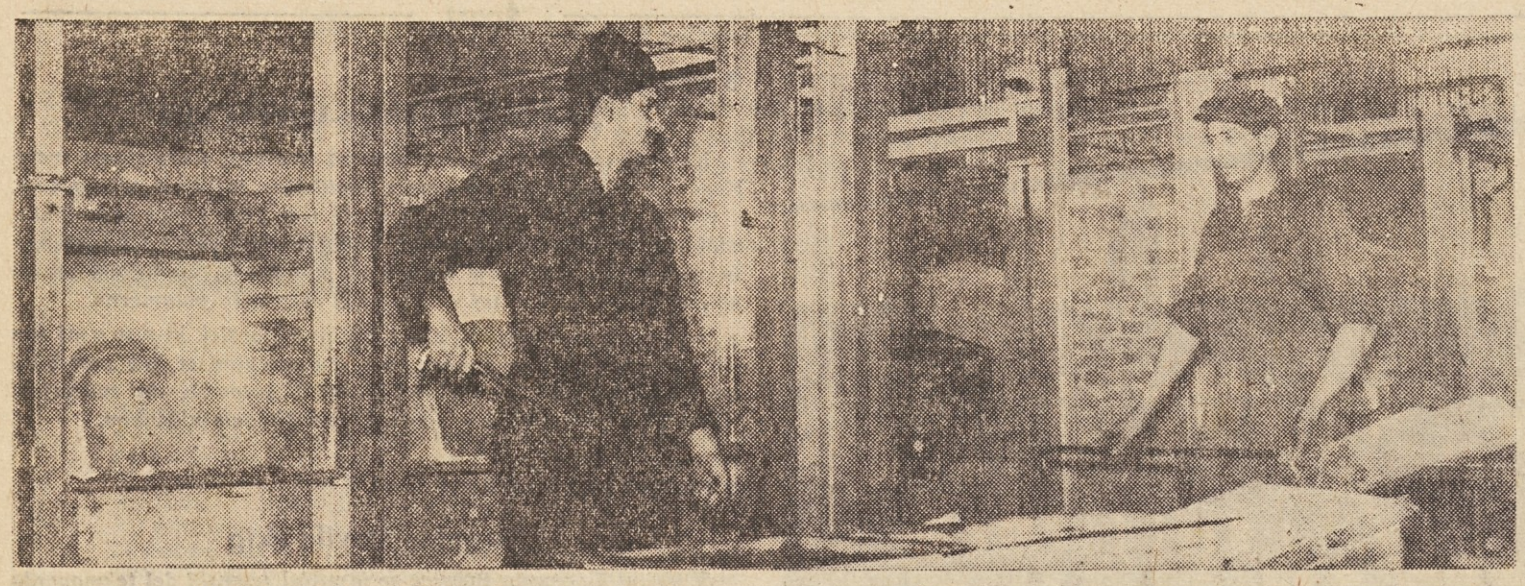

V ROGAŠKI STEKLARNI BORIS KIDRIČ DOBRO ORJEJO

KRISTALNI KAPITAL

Kristal ima zlato kritje — delovne roke

Na pragu 20. stoletja si marsikdo še ni bil na jasnem, da je z iznajdbo parnega stroja, z izbruhom velike industrijske revolucije na Otoku nastopila nova era, era, v kateri bosta imela dominantno vlogo dva produkta človekove ustvarjalnosti — znanost in tehnika. In taisti človek si tudi ni mogel predstavljati, da bo v sedemdesetih letih XX. veka, kljub množici strojev, naprav in aparatur, ročno delo obdržalo svojo veljavo.

Vsakdo, ki ima količkaj okusa, se bo vedno in povsod odločal za nakup ročno izdelanih artiklov. Zato, kupec, kadar se boš slučajno ali načrtno odločil za nakup kristala, dvakrat premisli, kaj boš kupil: vtisnjeno ali ročno brušeno steklo. Ročno delo sicer dvigne kristalu ceno, toda vedi, da je ročno delo kapital, ki se vedno znova obrestuje.

STEKLARJEV VČERAJŠNJI DAN

Kako zelo se današnji dan razlikuje od včerajšnjega, bi vam vedel povedati vsakdo, ki že dvajset, trideset in več let doživlja uspehe in neuspehe tovarne, ki mu ni dala le delovnega mesta in zaslužka, marveč mnogo več: dala mu je del sebe, del svojih dvigov in padcev. In on ni pustil v njej le golega dela, pustil je v njej svoje znanje, sposobnosti, ideje, pustil je v njej del lastnega jaza. Tako je njegov včerajšnji dan postal del zgodovine podjetja in zgodovina podjetja del njegovega včerajšnjega dne.

Rudi Jugovar, predsednik DS rogaške steklarne »Boris Kidrič«, je mojster med steklopihalci. Polnih 27 let že piha v razžarjeno brezoblično stekleno gmoto. Skozi kovinsko cevko se ne prenaša le zrak iz Rudijevih pljuč; skozi to cevko vnaša Rudi v razbeljeno maso del sebe.

* * *

V roki je vrtel votlo kovinsko palico. Na njenem spodnjem koncu se je kot gumi nategovala brezoblična steklena gmota. Od časa do časa je ponesel cev k ustom in vsakič, kadar je pihnil v odprtino, so se mu napele mišice obraza. In ko je odmaknil palico stran od ust, je bil v soju svetlobe, ki je prihajala tam od peči, njegov obraz videti mirnejši. »Mojster, kako to delate?« je zanimalo novinarja, ki se ni in ni mogel načuditi steklarjevi spretnosti. »S srcem, ne z rokami,« je odvrnil steklopihalec in znova pihnil. Steklena gmota na spodnjem koncu palice je dobivala podobo kozarca.

* * *

Rudi je eden izmed tistih, ki je doživel steklarjev včerajšnji dan in doživlja današnjega, eden izmed tistih, ki jim včerajšnja izkušnja pomeni osnovo perspektivnega programa podjetja.

Vse skupaj se je začelo pred tremi leti. Takrat je izredno zahtevna firma GRAL GLASS iz Zahodne Nemčije odposlala v rogaško steklarno **Boris Kidrič** pomembno naročilo: izdelati je bilo treba serijo kristalnih izdelkov posebne vrste. Rogaški steklarji so bili postavljeni pred odločitev: uvesti te izdelke v proizvodni program ali ne. Če bi naročilo kratko malo odklonili, bi sami sebi zadrgnili zanko; povpraševanje po rogaškem steklu bi na tujem tržišču čez noč usahnilo, pa tudi pri domačem kupcu bi padli v nemilost. Kljub temu, da je naročilo, predvsem izdelava dna, že od vsega začetka povzročalo rogaškim steklarjem nič koliko glavobolov, so v poslu vztrajali do konca. Steklarji so pretehtali, dvakrat obrnili vse možne variante in se po mnogih sejah in razpravah odločili, da pošljejo tri steklarje na daljšo prakso v Zahodno Nemčijo. Tam so si podrobno ogledali in preizkusili, kako se tej stvari streže, odkrili, kako se steklu izboljša barva in se obogateni za nove izkušnje vrnili v Rogaško.

NJEGOV DANAŠNJI DAN

Takoj po vojni so rogaški steklarji izdelovali steklene izdelke še na kilograme. Toda izdelki so različnih velikosti, različnih oblik, izdelava različnih artiklov pa zahteva različne količine vloženega dela. Osnovni pokazatelj uspešnosti podjetja torej ne more biti količina izdelkov (če so le-ti raznovrstni), ampak kvaliteta izdelkov. Rogaški steklarji so iz proizvodnega programa izključili navadne izdelke, oplemenitili so steklo, povečali obseg in spremenili obliko artiklov. Položaj na trgu jim je namreč pokazal, da stroj že dohiteva ročno izdelavo. Le z izboljšanjem kvalitete izdelkov se je rogaški steklar vsaj za nekaj časa otresel strojnega konkurenta.

Da bi čim racionalneje izrabili stroje in delavce, so se v steklarni Boris Kidrič odločili za nov način programiranja proizvodnje. Kaj je osnova tega programiranja, v čem je njegov smisel, kako poteka njegovo izvajanje, to in še marsikaj sta nam povedala tehnični direktor steklarne tovariš **Jankovič** in **inž. Pelko.**

Bistvo novega proizvodnega programa je kompletno programiranje proizvodnje za mesec dni naprej. Ekonomisti so dolžni, da na osnovi poznavanja tržnih razmer izdajo delovni nalog. Tehnično vodstvo namreč lahko do podrobnosti programira proizvodnjo šele potem, ko se je preko naloga seznanilo s potrebami trga.

Vsakemu mojstru, vsakemu obratovodji je že prvega v mesecu znano, kaj in koliko bo v tekočem mesecu proizvajala njegova brigada, kolikšen bo dohodek njegove skupine. Na osnovi programa, ki ga dobi vsak mojster za vsak mesec posebej, razdeli svoji skupini delo. Tako je ne le brigadi kot celoti, marveč tudi vsakemu posamezniku jasno — kaj bo delal v tekočem mesecu, koliko bo zaslužil, koliko odpadka si bo lahko privoščil.

Kadar v rogaški steklarni govorijo o normi, ne mislijo več na normo v klasičnem pomenu besede: delavec mora v času ene ure izdelati toliko in toliko artiklov oziroma, delavec mora doseči plan. Na osnovi izkušenj so se v rogaški steklarni odločili za drugačno normiranje. Uvedli so specializacijo na delovnih mestih. Tako danes posamezna brigada v enem mesecu dela le po pet vrst artiklov, kar omogoča kvalitetnejše izdelovanje artiklov. To pa je bistvo novega načina normiranja.

Sistem nagrajevanja je tisti, ki sili steklarje še več in kvalitetno delati. Rogaški steklarji so nagrajeni skupinsko in vsak zase. Poprečje osebnih dohodkov v tovarni je letošnje leto doseglo številko 1050 N-din. Zanimiv je tudi podatek, ki nam prikazuje poprečni zaslužek VK delavcev. V dveh mesecih so se zaslužki le-teh dvignili od 2060 na 2160 N-din.

KORAJŽNO V JUTRIŠNJI DAN

Podatki o dosežkih steklarne v letošnjem letu nam kažejo, da se rogaškim steklarjem v prihodnjih dneh ni kaj bati. V sedmih mesecih letošnjega leta so presegli plan za celih pet odstotkov, to je več kot v vsem lanskem letu. Lanskoletni izvoz so presegli že za 25 %, sklade so povečali kar za 80 %, tako da danes znašajo 2,741 milijona N-din. Sami zavidljivi rezultati torej. In če tem podatkom dodamo še dejstvo, da v steklarni Boris Kidrič zaposlujejo le ljudi s šolo, da je njihov kristal bel, brez zelenkastih in modrikastih odtenkov, potem lahko zaključimo, da rogaška steklarna ostaja brez konkurenta doma. Kapital, ki ga ima, pa daje rogaškemu steklarju garancijo, da ga tuj producent kristalnih izdelkov ne bo mogel streti.

VIKTORIJA KOGEJ

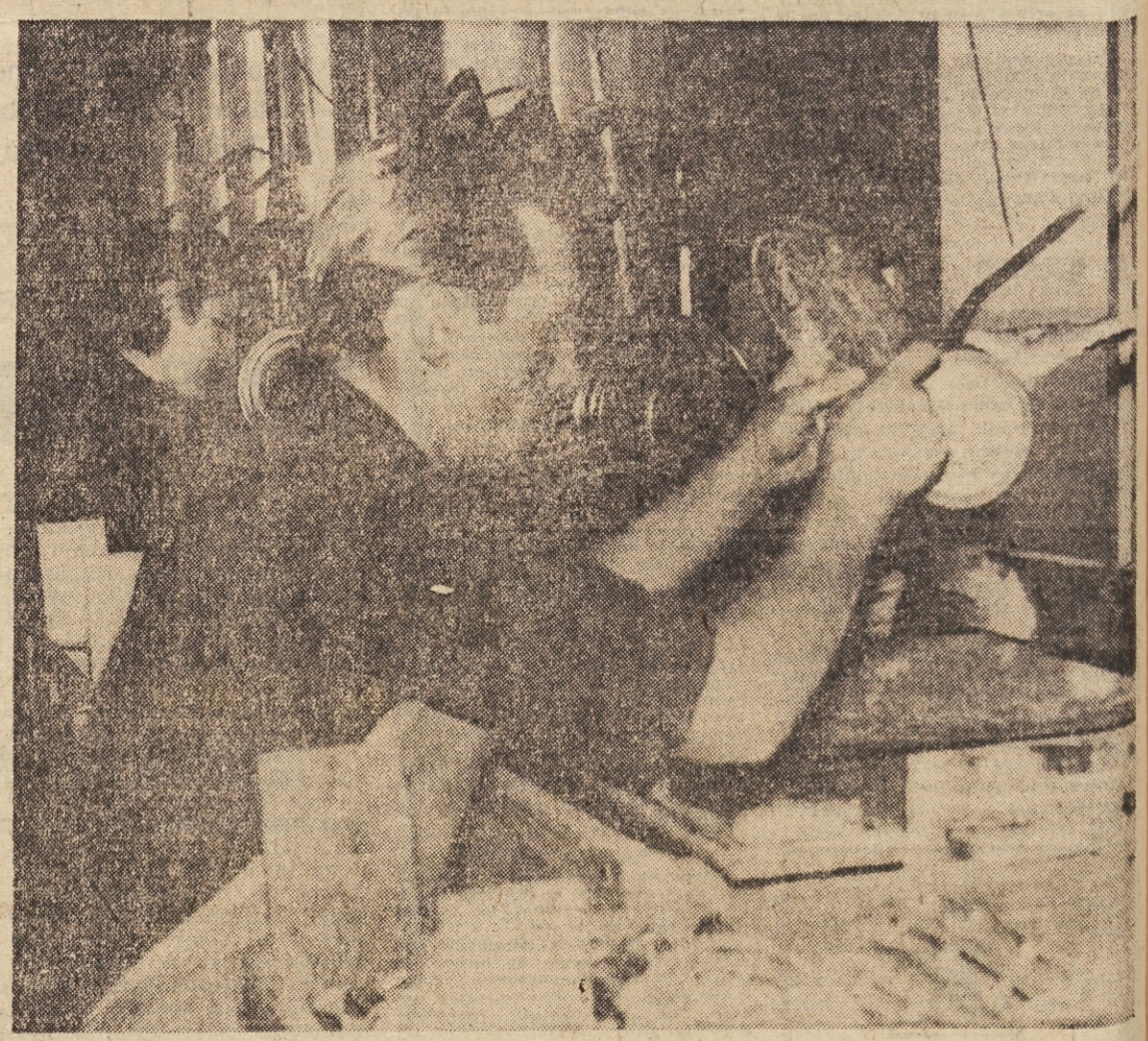

PODOBE NAŠEGA ČASA

»Kakšna je zdaj linija«

— No, no, ne skači, ne opletaj okrog sebe z rokami. Umiri se, sedi!

— Kaj naj zdaj rečem ljudem, tovariš predsednik, kakšna je zdaj linija?

— Tak umiri se vendar, Tone, ne ženi si tega preveč k srcu! Linija je slej ko prej ista. Linija je reforma. Gre pa, jasno, za odtenke pristopa, kar pa je seveda stvar razvitosti proizvajalnih sil in družbenih odnosov kot njihove implikacije na posameznih aktualnih področjih. Tako je treba to stvar jemati in nič drugače.

— Kaj pa naj rečem ljudem?

— Najprej je treba sesti in se temeljito pogovoriti. Zapomni si: najprej se vsedite, šele nato pojdite med ljudi! Po premisleku, ne na vrat na nos!

— Torej je le treba iti vase...

— Ja, treba je! In to čimbolj samokritično in iz vseh zornih kotov...

— Kaj pa ustvarjalno?

— Jasno, ustvarjalno tudi, jaz le tako razumem vso stvar. Predvsem pa mislim, da se je tudi res, in da do njih zdaj med seboj še premalo poznamo.

— Mislim, da ni dovolj, če rečeš le, naj se vsedemo. Povej raje naravnost, kaj naj delamo!

— Kako, kaj naj delate?! Stvari so vendar jasne, vse resolucije so jih polne do roba. Naj se zgodi karkoli — še vedno je tu reforma, tega ne pozabi. Mislim, da moramo na vsak način pokazati tudi več samozavesti ter da se moramo še bolj ustvarjalno vključiti v splošen tok družbenih dogajanj.

— Kaj naj delamo, tovariš?

— Za začetek bi bilo dobro, če bi izluščili iz celotne problematike kake tri, štiri kardinalne probleme, potem pa se z njimi vključili v splošen tok družbenih dogajanj.

— In kaj naj rečem ljudem glede na zaostreno stališče?

— Reci, da je bilo mišljeno za vse podobne situacije, kar nikjer več ne bo prišlo.

— Je to linija?

— Ja, linija!

— Potem je pa v redu. Samo, da je to res zadnja takšna situacija. Toliko jih je že bilo na vseh koncih in krajih, da so me še v sanjah morile. Če pa je bilo to res zadnjič, kakor praviš, je tudi zame stvar dokončno adakta in linija čista. Hvala, tovariš predsednik. Nasvidenje!

Še nekaj, skoraj bi pozabil ... Boš vzel kaj za ozimnico? Na zalogi imamo kanadke, jonatan...

VINKO BLATNIK

srečna in zadovoljna gospodinja, naš ponos

ZA TEHNIČNO OPREMIJENOST VAŠEGA DOMA, SKRBI TRGOVSKO PODJETJE

JUGOTEHNIKA

S SVOJIMI POSLOVALNICAMI IN SERVISI PO VSEJ DOMOVINI

oep